

Förslag till

Kommunplan 2015–2018 och budget för 2016

tyresö kommun

Inledning	4
Målstyrningsprocessen	4
Kapitel 1. Kommunfullmäktiges beslut	6
Kapitel 2. Förutsättningar för kommunplan och budget	7
2.1. Inledning.....	7
2.2. Omvärldsanalys	7
2.3. Samhällsekonomiska förutsättningar	8
Kapitel 3. Styrning av verksamheten – vision och strategiska målområden	11
Vision för Tyresö kommun 2030	11
Strategiska målområden	12
Kapitel 4 Planeringsförutsättningar 2016–2019	18
4.1. Befolkningsutvecklingen i Tyresö kommun.....	18
4.2. Ekonomiska förutsättningar.....	18
Kapitel 5. Styrning och uppföljning av nämndernas och bolagens verksamheter.....	23
Verksamhetsområde 1: Förskola och pedagogisk omsorg.....	24
Verksamhetsområde 2: Grundskola inklusive grundsärskola och fritidshem	26
Verksamhetsområde 3: Individ- och familjeomsorg	29
Verksamhetsområde 4: Omsorg om personer med funktionsnedsättning.....	31
Verksamhetsområde 5: Äldreomsorg.....	33
Verksamhetsområde 6: Gymnasieskola	35
Verksamhetsområde 7: Vuxenutbildning	36
Verksamhetsområde 8: Arbetscentrum.....	37
Verksamhetsområde 9: Bibliotek, kultur och fritid (inklusive fritidsgårdar)	38
Verksamhetsområde 10: Plan och exploatering	41
Verksamhetsområde 11: Väghållning och park	44
Verksamhetsområde 12: Miljö och trafik.....	46
Verksamhetsområde 13: Vatten och avlopp	48
Verksamhetsområde 14: Renhållning.....	49
Verksamhetsområde 15: Bygglovsverksamhet.....	50
Verksamhetsområde 16: Näringsliv	51
Verksamhetsområde 17: Gemensam verksamhet.....	52
Verksamhetsområde 18: Kommunalförbund	55
Verksamhetsområde 19: Politisk verksamhet.....	56

Verksamhetsområde 20: Tyresö Bostäder AB.....	57
Verksamhetsområde 21: Övriga bolag	58
Kapitel 6. Program för uppföljning av privata och kommunala utförare	59
Kapitel 7. Uppföljning, internkontroll och kommunikation.....	59
Uppföljning av mål, ekonomi och kvalitetsgarantier	59
Riskhantering och internkontroll.....	60
Kommunikation.....	60
Kapitel 8. Styprocessens årshjul	61
Bilagor.....	62
Bilaga 1: Förteckning över kommungemensamma styrdokument.....	62
Bilaga 2 Förteckning över indikatorer för de strategiska målen	65
Bilaga 3. Sammanställning över samtliga politiska prioriteringar under perioden 2015–2019	70
Bilaga 4. Beslut om taxor och avgifter.....	72
Bilaga 5: Finansiella sammanställningar - Tabell 1: Resultaträkning	76
Bilaga 6: Investeringsprogram	78
Bilaga 7: Driftbudget 2016–2019 per verksamhetsområde	86

Inledning

Kommunens uppdrag är att erbjuda service och tjänster av god kvalitet till kommunens invånare, för deras olika skeden i livet. Inom kommunen ska vi säkerställa att vi har en helhetssyn, medborgarfokus och att vi arbetar långsiktigt. För att kommunens resurser ska utnyttjas effektivt och ge högsta möjliga kvalitet är det också viktigt att medarbetare på alla nivåer inom kommunen involveras och är delaktiga i kvalitetsarbetet.

Vi har en gemensam vision och strategiska målområden som ledstjärnor för allt arbete inom Tyresö kommun. Utifrån dessa kommunicerar vi även kommunens mål och strategier till medborgarna.

Kommunplanen beslutas av kommunfullmäktige och beskriver målen och inriktningen för perioden 2015–2018. I kommunplanen anges den gemensamma visionen och mål inom fem strategiska målområden. Dessa fastställs för hela mandatperioden. I planen anges också inriktningen för vart och ett av de 21 verksamhetsområdena. Varje avsnitt om respektive verksamhetsområde inleds även med en beskrivning av verksamhetens innehåll och syfte. Dessutom anges ett antal särskilda uppdrag till nämnderna.

Tyresö kommun arbetar med styrning, planering och uppföljning av kommunens arbete. Detta syftar till att ge Tyresöborna största möjliga nytta för skattepengarna. Målstyrningen i kommunen sker i allt väsentligt enligt den styrprocess som godkändes av kommunfullmäktige den 14 april 2011.

Förutsättningarna för kommunens planering uppdateras årligen, och en ny ekonomisk plan fastställs av fullmäktige. Denna kommunplan bygger på de ekonomiska och demografiska förutsättningar som var kända 30 april 2015.

Målen och de ekonomiska ramarna baseras på den omvärldsanalys som tagits fram i samverkan mellan nämnder, förvaltningar, råd och fackliga organisationer. Anslagsfördelningen och de särskilda uppdragen till verksamhetsområdena omprövas varje år utifrån bland annat förändrade ekonomiska och demografiska förhållanden.

Målstyrningsprocessen

För att kommunens vision ska kunna förverkligas krävs att hela organisationen arbetar mot de angivna målen. Målstyrningsprocessen är ett stöd i detta arbete med att uppfylla kommunens uppdrag och mål.

Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige fastställer vision och mål inom fem prioriterade strategiska målområden. De anger även inriktning och anslagsfördelning för varje verksamhetsområde. Fullmäktige har också möjlighet att ge särskilda uppdrag till nämnderna. De strategiska målen formuleras så att de är nedbrytbara på nämndnivå. Uppdragen till nämnderna kan beskrivas som åtaganden som omfattar specifika och avgränsade aktiviteter eller insatser som antingen är tidsatta eller ska genomföras under mandatperioden.

Nämndernas uppdrag

Nämnderna formulerar mål utifrån de strategiska mål som kommunfullmäktige fastställer ska gälla för varje verksamhetsområde. Dessa fastställs för ett år i taget. Nämnderna har även möjlighet att ge särskilda uppdrag till förvaltningarna. I nämndplanerna fastställs kvalitetsgarantier för verksamhetsområdet.

Enheterna bidrar genom aktiviteter

Enheterna formulerar aktiviteter som ska bidra till att nämndens mål och kvalitetsgarantier uppfylls samt till att eventuella uppdrag genomförs. Enheterna har möjlighet att formulera egna mål inom ramen för enhetens uppdrag och kommunens vision och övergripande mål.

Uppföljning är viktigt i målprocessen

Samtliga mål ska följas upp med hjälp av indikatorer¹, till exempel verksamhetsmått och nyckeltal. Indikatorerna följs med varierande frekvens beroende på de resultat som finns tillgängliga.

Uppföljning med analys är en viktig del i processen och beskrivs närmare i avsnittet ”Uppföljning, internkontroll och kommunikation”.

Målstyrningsprocessen

¹ Bilaga 2: Indikatorer för måluppfyllelse av de strategiska målen.

Kapitel 1. Kommunfullmäktiges beslut

Kommunfullmäktige beslutar att:

1. fastställa utdebiteringen för 2016 till 19,50 kronor per skattekrona,
2. fastställa inriktning och särskilda uppdrag som anges för verksamhetsområden och kommunala bolag,
3. fastställa budgeterade ramanslag per verksamhetsområde för budgetåret 2016 och plan för 2017-2019,
4. anslagen till förskola, fritidshem, grundskola och gymnasieskola baseras på beräknad volym, och avräkning mot faktisk volym sker vid bokslut,
5. fastställa resultaträkningar, finansieringsanalyser och balansräkningar för budgetåren 2016-2019 enligt bilaga 5 till kommunplanen,
6. fastställa förslag till investeringsprogram som redovisas i bilaga 6 till kommunplanen,
7. godkänna att kommunstyrelsen får besluta om att ta i anspråk medel som har avsatts för volymökningar, totalt 15,0 miljoner kronor i 2016 års budget,
8. lån får tas upp inom en ram på 920 miljoner kronor,
9. fastställa ramen för koncernens rörelsekrediter till 150 miljoner kronor,
10. godkänna att kommunen sammantaget tecknar borgen såsom för egen skuld för Tyresö Bostäder AB:s låneförpliktelser upp till ett totalt högsta lånebelopp om 1 800 miljoner kronor, jämte därpå löpande ränta och kostnader,
11. fastställa borgensavgiften för Tyresö Bostäder AB till 0,4 procent av vid var tidpunkt utnyttjad del, för övriga borgensåtaganden fastställs borgensavgiften i varje enskilt fall,
12. fastställa revisorernas budget för 2016 enligt belopp som fullmäktiges presidium föreslår, samt
13. i övrigt godkänna kommunstyrelsens förslag till revideringar av Kommunplan för 2015-2018.

Kapitel 2. Förutsättningar för kommunplan och budget

2.1. Inledning

Förutsättningar för kommunplan och budget syftar till att belysa faktorer som påverkar kommunens planeringsförutsättningar på kort och medellång sikt. Den handlar bl.a. om att identifiera trender, signaler, företeelser, värderingar och attityder i omvärlden. Kommunens ekonomiska förutsättningar styrs bl.a. av hur konjunkturen och sysselsättningen i Sverige utvecklas. Statens beslut och statsbidrag samt lagstiftning som påverkar kommunens verksamheter har också betydelse.

Befolkningsutvecklingen i Stockholmsregionen är tillsammans med konjunkturutvecklingen viktiga parametrar för att bedöma omvärldens påverkan på Tyresö kommun. Folkmängden samt dess sammansättning har betydelse för hur kommunen ska dimensionera sin verksamhet, framförallt gäller det planeringen av barn- och ungdomsverksamheten samt verksamheten för äldre. Sammantaget ligger detta till grund för Kommunplanen 2015-2018.

2.2. Omvärldsanalys

Ett fortsatt osäkert läge i omvärlden påverkar i hög grad det samhällsekonomiska läget i Sverige. Oroligheter i Europa och övriga världen orsakar svåra lidande för befolkningen i de drabbade länderna och riskerar också att försvaga den internationella ekonomin. De ekonomiska förutsättningarna i Sverige är fortsatt försiktigt positiva med ökad sysselsättning och långsamt minskande arbetslöshet. Det leder till att skatteintäkterna väntas öka i relativt god takt framöver.

Befolkningen ökar i Sverige, i Stockholms län och i Tyresö kommun. Vi lever längre, det föds fler barn och vi har en ökad invandring. De demografiska förändringarna kommer att innebära påtagligt ökade behov inom Tyresös stora verksamheter, inte minst inom förskola och skola samt äldreomsorg. Ökad individualisering påverkar valet av förskola, grundskola och gymnasieskola men även äldreomsorgen påverkas av ett ökat antal äldre i omsorgskrävande grupper med en önskan om ökad valfrihet inom verksamheterna.

Den kraftiga tillväxten i regionen ställer fortsatt höga krav på bostadsbyggandet. Det planeras för fler bostäder i länet jämfört med föregående år men bristen är fortsatt mycket stor. Trycket på infrastrukturen kommer vara fortsatt stort och det kommande arbetet runt Slussen antas påverka infartstrafiken till Stockholm från Nynäsvägen, vilket kommer försvåra kommunikationerna till och från Tyresö.

Rekryteringsbehoven kommer att vara omfattande till följd av ökade behov och pensionsavgångar samtidigt som konkurrens om personalen i länet kommer att vara stor. Att vara en attraktiv arbetsgivare och skapa en attraktiv arbetsmiljö kommer bli allt viktigare i konkurrensen om kompetenserna i framtiden. Förändrade krav på service utefter efterfrågan medför i sin tur ökade krav på tillgänglighet och möjlighet till dialog och kommunikation såväl fysiskt som digitalt. Utmaningarna

framöver kräver nya lösningar och arbetssätt där den nya tekniken både kan effektivisera, tillgängliggöra och öka servicegraden för invånarna.

2.3. Samhällsekonomiska förutsättningar

Kommunens ekonomiska förutsättningar styrs till största delen av hur konjunkturen och sysselsättningen i Sverige i stort utvecklas samt kommunens demografiska utveckling. Statens beslut om statsbidrag och lagstiftning som påverkar kommunernas kostnader har också betydelse. SKL:s (Sveriges kommuner och landsting) bedömningar om samhällsekonomins utveckling och skatteundrelaget ligger till grund för kommunens planeringsförutsättningar.

Svensk ekonomi på gång

Svensk ekonomi avslutade 2014 mycket starkt. Även 2015 har startat bra och utsikterna inför framtiden är ljusa. Ett skäl är att tillväxten i omvärlden får allt bättre fart. Svensk BNP beräknas växa med drygt 3 procent både i år och nästa år (kalenderkorrigerat). Nästa år väntas den svenska ekonomin nå konjunkturell balans. För åren därefter (2017 och 2018) antas utvecklingen vara i linje med trendmässig tillväxt vilket är liktydigt med en väsentligt svagare utveckling i ekonomin jämfört med i år och nästa år.

Under fjolåret växte inhemsk efterfrågan mycket snabbt. Framförallt investeringarna ökade rejält. Förutsättningar finns för en fortsatt stark tillväxt i inhemsk efterfrågan också i år och nästa år. Företagens investeringar och hushållens konsumtionsutgifter är i utgångsläget låga. Med en ökad framtidstro bör företagens och hushållens benägenhet att investera och konsumera kunna höjas rejält. För att framtidstron ska stärkas krävs att utvecklingen i omvärlden uppfattas som mer stabil. Den internationella konjunkturen behöver förstärkas ytterligare och den svenska exporten behöver få bättre fart.

SKL gör bedömningen att en stabilare omvärld och en bättre svensk exporttillväxt gör att den inhemska efterfrågan kan fortsätta växa i snabb takt i år och nästa år. Därigenom har den svenska ekonomin möjlighet att nå konjunkturell balans 2016.

Sysselsättningen fortsätter öka i år vilket bidrar till att läget på den svenska arbetsmarknaden förbättras. Löneökningarna ligger fortsatt i år på 3 procent och blir nästa år något högre. Prisutvecklingen är i år fortsatt mycket svag, men i takt med att effekterna av priset på olja klingar av kommer inflationstalen att höjas. Den fortsatt höga tillväxten drar också upp prisökningstakten. I mitten av nästa år når inflationen enligt KPIX (det vill säga KPI exklusive hushållens räntekostnader) upp mot 1,5 procent.

Den låga inflationen begränsar skatteunderlagets tillväxt. I reala termer, det vill säga efter avdrag för pris- och löneökningar, är däremot skatteunderlagets tillväxt fortsatt stark. I år beräknas skatteunderlaget realt öka med 2,1 procent vilket är det dubbla mot normalt. Nästa år beräknas tillväxten bli ännu högre – eller 2,3 procent. Den starka tillväxten är en kombination av stark sysselsättningstillväxt och höjda pensioner.

Tabell 1. Nyckeltal för den svenska ekonomin

Procentuell förändring om inte annat anges

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
BNP*	0,0	1,3	2,3	3,2	3,3	2,4	1,8
Sysselsättning, timmar*	0,7	0,3	1,8	1,2	1,0	0,4	0,3
Relativ arbetslöshet, nivå	8,0	8,0	7,9	7,5	6,9	6,6	6,6
Timlön, nationalräkenskaperna	2,8	1,9	1,7	3,0	3,2	3,4	3,5
Timlön, konjunkturlönestatistiken	3,0	2,5	2,9	3,0	3,2	3,4	3,5
Konsumentpris, KPIX	1,1	0,5	0,2	0,4	1,4	1,7	1,8
Konsumentpris, KPI	0,9	0,0	-0,2	0,1	1,5	3,3	3,0
Realt skatteunderlag	1,8	1,5	1,3	2,1	2,3	1,4	1,1

*Kalenderkorrigerad utveckling.

Åren 2017 och 2018 förutsätts den svenska ekonomin befinna sig i konjunkturrell balans och därmed endast öka enligt trend. Det innebär att antalet arbetade timmar i den svenska ekonomin ökar betydligt långsammare än under de närmast föregående åren. Men trots en väsentligt svagare sysselsättningsstillväxt beräknas ändå skatteunderlaget i reala termer växa i en relativt snabb takt 2017 och 2018. Förklaringen är fortsatt omfattande ökningar av pensionsutbetalningarna.

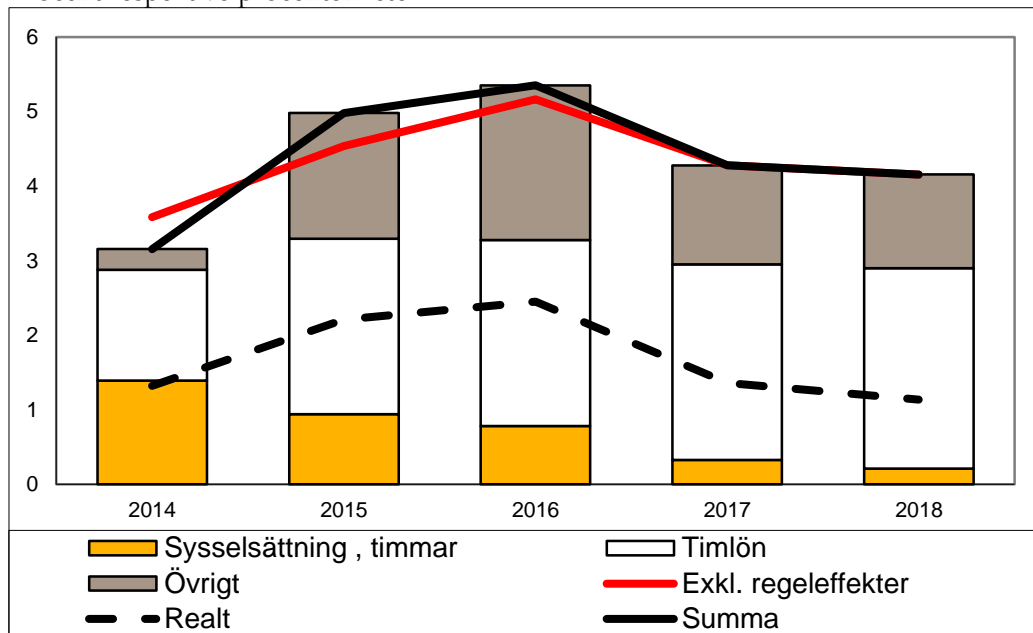
Skatteunderlaget växlar upp ökningstakten

I år tar skatteunderlagstillväxten ett tydligt steg uppåt jämfört med 2014 (diagram 1). Det är flera faktorer som bidrar till den tilltagande ökningstakten. Dels beräknas både löner och pensioner stiga mer i år än förra året, dels påverkas skatteunderlaget på olika sätt av ändrade avdragsregler de båda åren. Förra året höll höjda grundavdrag tillbaka skatteunderlaget medan det i år får ett extra lyft av att avdragsrätten för pensionssparande trappas ner. Den underliggande ökningstakten, rensat för effekter av regeländringar som neutraliseras via det generella statsbidraget, stiger alltså inte lika brant.

Nästa år beräknas skatteunderlagstillväxten tillta ytterligare. Det beror främst på att den automatiska balanseringen av allmänna pensioner ger en extra höjning av pensionsinkomsterna.

Diagram 1. Skatteunderlagstillväxt och bidrag från vissa komponenter

Procent respektive procentenheter

Källa: Skatteverket och SKL.

SKL:s beräkningar utgår från att den pågående konjunkturuppgången leder till att ekonomin åter är i balans 2016 och att sysselsättningstillväxten därefter avtar. Efter 2016 räknar SKL med snabbare ökning av grundavdragen. Det är framförallt på grund av dessa båda faktorer som skatteunderlaget växer i långsammare takt från och med 2017.

Kapitel 3. Styrning av verksamheten – vision och strategiska målområden

Vision för Tyresö kommun 2030

I Tyresö bor nu drygt 60 000 invånare, och det finns en stark känsla för hemkommunen i Tyresö. Kommunens läge med närhet till naturen, skärgården, storstaden och en expansiv arbetsmarknad bidrar till den positiva utvecklingen. Den långsiktiga stadsbyggnadsplaneringen och genomtänkta markanvändningen är en del i framgången. Det har skapat ett Tyresö där livskvalitet står i främsta rummet. God ekonomisk hushållning, effektiva verksamheter och medveten uthållig prioritering av viktiga kärnverksamheter placerar Tyresö i framkant när det gäller resultat och kvalitet.

Tack vare en målmedveten satsning på skolan och kunskap har utbildningsnivån höjts markant. Förskolan och grundskolan har ett särskilt fokus på att se varje individ och låta varje barn utvecklas utifrån sin potential. Utvecklingen har gått från ”en skola för alla” till ”en skola för var och en” där varje elev lotsas fram till att nå utbildningsmålen. Det finns en stor mångfald av alternativ i förskolan och skolan i Tyresö. Inom gymnasieutbildningen finns ett brett utbud och en stor valfrihet i hela regionen. Detta utbud präglas av kvalitet och konkurrenskraft tack vare kommunens profilering mot entreprenörskap och närkontakt med näringsliv och arbetsmarknad. Tyresö är nu sedan flera år en av Sveriges bästa skolkommuner.

Tyresö är en välmående kommun med små sociala problem. Detta är en konsekvens av en ökad självförsörjning, låg arbetslöshet och rätt prioriteringar inom välfärdens kärna. Äldreomsorgen har prioriterats särskilt och är väl anpassad till de äldres behov och efterfrågan. Omsorgen präglas av mångfald och ger goda möjligheter till inflytande, valfrihet och självbestämmande. Det finns en variation av boendeformer för äldre i alla delar av kommunen.

Tyresö är känt för sitt framgångsrika föreningsliv. Barn och ungdomar står i fokus med en stor bredd på utbudet. Tyresö har även år efter år legat i toppen när företagsklimatet rankas. Med ett rikt och differentierat näringsliv med många småföretagare är Tyresö något av ett ”Stockholms Gnosjö”. God planering har möjliggjort nya företag och arbetsplatser i Tyresö inom en rad olika områden, vilket har stärkt serviceutbudet i kommunens olika delar. Skrubbaområdet har numera mängder av arbetsplatser.

Antalet besökande turister i kommunen har ökat bland annat genom att övernattningsmöjligheterna har blivit fler och genom att Tyresö slott och park fyllts med aktivitet.

Kommunens ekonomi är stabil och i bra balans. God hushållning med våra gemensamma resurser, effektivitet, nytänkande och goda medarbetare samt ett gott samarbete med grannkommunerna, inte minst på Södertörn, är några av skälen till den goda ekonomin.

Tyresö har uppmärksammats för sina särskilda satsningar på att öka fokus på medborgarna och sätta Tyresöborna i centrum. Öppenhet, närhet och lyhördhet präglar kommunens arbete. Det har resulterat i en topposition i landet vad gäller nöjda medborgare.

I Tyresö finns en bra blandning av olika boendeformer med både bostads- och hyresrätter samt egna hem. Tyresö centrum är omtalat för satsningen på en genomtänkt förtätning där en del höga byggnader har byggts och en ökad stadsmässighet förverkligats. Trollbäcken är fortsatt en grön och lummig villastad. Där finns ett utvecklat serviceutbud, inte minst tack vare de mindre förtätningar som genomförts runt Trollbäckens centrum. Den lokala servicen är god i Tyresö Strand där Trädgårdsstaden har färdigställts. Ett nytt mindre centrum med småskalig service har tillkommit vid Trinntorp. Den varsamma omvandlingen av Östra Tyresö som har pågått under många år är färdig.

Infrastrukturen har byggts ut med fokus på framkomlighet och smidighet för olika trafikslag. Gång- och cykelvägnätet är väl utbyggt och sammanlänkat med våra grannkommuner, vilket lett till kraftigt ökat cyklande. Kollektivtrafiken fungerar bra med korta restider till såväl Stockholm som Nacka och Södertörnskommunerna genom utbyggda tvärförbindelser och även spårbunden trafik. Tvärförbindelserna inom Tyresö är goda. Det medvetna miljöarbetet och förverkligandet av åtgärderna i klimatstrategin har gett goda resultat.

Strategiska målområden

Tyresö kommuns strategiska målområden:

- Livskvalitet – den attraktiva kommunen
- Medborgarfokus – varje Tyresöbo i centrum
- Blomstrande näringsliv
- God och långsiktig hushållning med effektiva verksamheter
- Attraktiv arbetsgivare.

Livskvalitet – den attraktiva kommunen

Visionen om Tyresö som den mest attraktiva kommunen i Stockholmsregionen ska prägla allt arbete. Det ska vara styrande för den fysiska planeringen av kommunen. Det ska prägla den mångfald av verksamheter som bedrivs av kommunen eller finansieras via kommunen oavsett om det handlar om skola, äldreomsorg eller parkförvaltning. En genomtänkt och långsiktig stadsplanering ska möjliggöra ett Tyresö som växer och tar ansvar i Stockholmsregionen, samtidigt som Tyresös värden – närhet till naturen och stora grönområden, närhet till vatten och skärgård, närhet till storstaden och vår trygghet i vardagen – ska värnas. Det ska vara lätt att leva i Tyresö och vara Tyresöbo. Tillsammans, i dialog med alla Tyresöbor, skapar vi framtidens Tyresö, den attraktivaste kommunen där man vill leva hela livet.

Mål:

- Tyresö är en av Sveriges mest attraktiva boendekommuner

Indikatorer

Andel Tyresöbor som kan rekommendera Tyresö som boendekommun - Svenskt Kvalitetsindex

Tyresös medborgare bedömer hur det är att bo och leva i kommunen (Ranking) - Nöjd regionindex, SCB:s medborgarundersökning

Kan du rekommendera vänner och bekanta att flytta till din kommun? SCB:s medborgarundersökning

"Här är det bäst att bo" Tyresös ranking - Tidningen Fokus

Tyresö Bostäder AB - Nöjd Kundindex

- Tyresö är en av Sveriges bästa skolkommuner

Indikator

Grundskola - genomsnittligt meritvärde (åk 9)

Grundskola - andel behöriga elever till ett yrkesprogram (åk 9)

Grundskola - andel elever som nått målen i alla ämnen

Grundskola - andel elever som är nöjda med sin skola (årskurs 5)

Grundskola - andel elever som är nöjda med sin skola (årskurs 8)

Grundskola - andel nöjda föräldrar med barnets fritidsbem (årskurs 2)

Grundskola - ogiltig frånvaro i högstadiet (åk 7-9)

Gymnasieskola - andel elever som fullföljt gymnasieutbildning efter fyra år

Förskola - andel föräldrar som är nöjda med sitt barns förskola (1-5 år)

Särskilt uppdrag

1. All kommunal verksamhet, med undantag för myndighetsutövning och verksamheter som enligt lag eller beslut av kommunfullmäktige ska undantas, kan prövas för konkurrensutsättning. Det gäller såväl befintliga som nya verksamheter. Nämnderna ska eftersträva att erbjuda olika alternativ för att ge medborgarna ökad mångfald och valfrihet. Mångfald innebär bland annat olika huvudmannaskap och driftsformer. Där LOV (lagen om valfrihet) kan tillämpas ska detta prövas.

Nämnderna ska därför i sina planer (nämndplaner) årligen redovisa dels vilka verksamheter som kommer att prövas för konkurrensutsättning eller införande av valfrihetssystem, dels resultatet av tidigare beslut om nya driftsformer eller införande av valfrihetssystem. När verksamheter konkurrensutsätts ska egenregianbud inte lämnas.

2. Nämnderna ska medverka till att andelen ekologiska livsmedel uppgår till minst 30 procent.

Medborgarfokus – varje Tyresöbo i centrum

Tyresö kommun arbetar utifrån ett medborgarperspektiv. Det innefattar hög servicekänsla, god närhet, gott bemötande och stor lyhördhet gentemot medborgarna – både som myndighet och serviceorganisation. Kommunen har en fristående tillsynsorganisation för att trygga kvaliteten och stimulera verksamhetsutvecklingen. Vår samordnade satsning på e-tjänster förenklar medborgarens vardag och ger en snabbare ärendehantering. Vi beaktar även tillgänglighetsaspekter för att underlätta för personer med funktionsnedsättning.

De gemensamma förhållningssätt som ska genomsyra våra kontakter med medborgarna är:

- Medborgarperspektiv: Tyresö kommun har ett uttalat medborgarperspektiv med stor servicekänsla och lyhördhet gentemot enskilda invånare.
- Valfrihet: Tyresö kommun erbjuder olika alternativ för att ge medborgarna ökade valmöjligheter.
- Respekt: Tyresö kommun visar tolerans och respekt för den enskilde individen och människors lika värde.
- Närhet: Tyresö kommun ska bidra till ett samhälle där beslut så långt som möjligt fattas av eller nära människor själva.
- Tillgänglighet: Tyresö kommun ska vara tillgänglig som arbetsplats och som serviceorganisation för alla.

Mål:

- Tyresöborna är nöjda med den kommunala servicen

Indikator

Medborgarnas betyg på kommunens verksamheter - Nöjd medborgarindex SCB

- Tyresöborna kan påverka kommunens verksamhet

Indikator

Medborgarnas betyg på det inflytande de har på kommunens verksamheter och beslut- Nöjd Inflytandeindex SCB

Blomstrande näringsliv

Entreprenörsandan är stark i Tyresö. Kommunen främjar företagsklimatet och inbjuder till nyetableringar av företag. En nära samverkan med näringslivet är en framgångsfaktor. Genom god planering kan fler arbetsplatser och företag få utrymme att etablera sig och växa i Tyresö. Det ska vara enkelt att vara företagare och entreprenör i Tyresö – kommunens service ska vara god och snabb. Vi konkurrerar aldrig med näringslivet. Ett bra lokalt företagsklimat bidrar till hög sysselsättningsgrad och få arbetslösa.

Mål:

- Tyresö hör till de 25 bästa kommunerna i Sverige när det gäller företagsklimat.

Indikator

Företagare inom kommunen bedömer kommunens företagsklimat - Svenskt Näringsliv

Så uppfattar företagare utanför kommunen servicen de fått från kommunen - SBA Servicemätning

Tyresös ranking i "Årets företagarkommun" - UC/Företagarna

- Tyresös företagare är nöjda med den service och det bemötande de får i kommunen.

Indikator

Företagare inom kommunen bedömer kommunens företagsklimat - Svenskt Näringsliv

---

- Arbetslösheten i Tyresö är bland de lägsta i regionen och sysselsättningsgraden hög.

Indikator

Andel arbetslösa (16-64år) i kommunen per år - Arbetsförmedlingens arbetslöshetsstatistik

---

God och långsiktig hushållning med effektiva verksamheter

Tyresö kommun har en långsiktigt stabil ekonomi med fokus på kommande generationer. För en långsiktigt stabil ekonomi är det nödvändigt att ha vissa överskott för att möta behov av investeringar, underhåll, utbyggnad, tillväxt och kommunens pensionsåtaganden mot våra medarbetare.

Kommunens arbete präglas av god framförhållning, effektivitet, enkelhet och ett tydligt fokus på nöjda medborgare. En strävan är att samordna resurser och se till gemensamma behov som kommunen och medarbetarna har. Tyresö kommun visar respekt för skattebetalarna – Tyresöborna – genom att sträva efter kostnadseffektivitet och arbetsmetoder som ger bästa möjliga resultat. Den kommunala utdebiteringen ska hållas på lägsta möjliga nivå för att möjliggöra god och långsiktig hushållning i kommunen.

Mål:

- Årets resultat, i den reguljära verksamheten, uppgår till minst två procent av skatteintäkter och statsbidrag.
- Investeringar i den skattefinansierade verksamheten finansieras via kassaflöde från den löpande verksamheten.
- Varje verksamhetsområde ska bedrivas inom ramen för tilldelade ekonomiska resurser.

Indikator

Årets resultat i förhållande till skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning

Andel investeringar i skattefinansierad verksamhet som finansierats med egna medel

---

Särskilt uppdrag

Alla nämnder ska årligen se över sina taxor och avgifter i syfte att avgiftsintäkterna ska bidra till verksamheternas finansiering.

Attraktiv arbetsgivare

Tyresö kommun präglas av en god service till medborgarna. För detta krävs motiverade och kompetenta chefer och medarbetare samt ett kreativt och gott arbetsklimat. Tyresö ska stärka sin profil som attraktiv arbetsgivare för att kunna rekrytera och behålla kompetent personal. Tyresö erbjuder många vägar in till arbete i kommunen. Vi erbjuder stimulerande arbetsuppgifter i en utvecklande miljö, god arbetsmiljö, goda möjligheter till utveckling av karriären samt konkurrenskraftiga löner.

Mål:

- Medarbetarna rekommenderar Tyresö som arbetsgivare.

Indikator

Andel av kommunens anställda som skulle rekommendera Tyresö kommun som arbetsgivare för bekanta

---

- Medarbetarnas sjukfrånvaro är lägre än fyra procent.

Indikator

Den totala sjukfrånvaron i kommunen (%)

- Sysselsättningsgraden är anpassad till de anställdas önskemål

Indikator

Andel av de anställda i kommunen som anger att sysselsättningsgraden är anpassad till deras önskemål

---

Kapitel 4 Planeringsförutsättningar 2016–2019

4.1. Befolkningsutvecklingen i Tyresö kommun

De senaste siffrorna över befolkningsutvecklingen i kommunen visar på en kraftig tillväxt av antalet invånare i kommunen, en tillväxt som väntas fortgå under planeringsperioden. Av Tabell 2 framgår hur befolkningen bedöms utvecklas framöver, totalt samt fördelat på de åldersgrupper som den kommunala servicen främst riktar sig till.

Tabell 2: Befolkningsutvecklingen för valda åldersgrupper, åren 2014–2024

Ålder	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
0	526	528	547	562	589	595	617	626	634	639	642
1-5	2 956	2 978	3 052	3 151	3 328	3 371	3 467	3 532	3 595	3 644	3 687
6	676	685	670	645	635	713	730	738	752	768	778
7-15	5 834	5 972	6 112	6 208	6 293	6 332	6 401	6 461	6 560	6 639	6 722
16-18	1 796	1 780	1 791	1 863	1 937	1 946	2 042	2 109	2 163	2 159	2 172
19-64	26 038	26 399	26 996	27 423	28 214	28 522	29 245	29 650	30 014	30 411	30 779
65-79	5 889	5 951	5 978	6 001	6 034	6 003	5 973	5 981	6 000	5 953	5 948
80-w	1 675	1 755	1 865	1 971	2 066	2 185	2 317	2 436	2 585	2 804	3 001
Summa	45 390	46 048	47 011	47 824	49 096	49 667	50 792	51 533	52 303	53 017	53 729

Merparten av den sammantagna befolkningsökningen sker i yrkesverksam ålder. Den procentuella ökningen är störst i förskoleåldrarna och de äldre. Sammantaget ger den framtida befolkningsutvecklingen fortsatt ökade behov av välfärdstjänster.

4.2. Ekonomiska förutsättningar

Bakgrund

Kommunen ska ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet. Fullmäktige har i Kommunplanen för mandatperioden 2015-2018 fastställt en resultatnivå i den reguljära verksamheten som motsvarar två procent av skatter och statsbidrag som ett mål för god ekonomisk hushållning. Målet har satts för att kunna finansiera investeringar i skattefinansierad verksamhet utan ökad upplåning.

Anslagen till verksamhetsområdena ges som fasta och som demografibaserade anslag. Varje år fastställs volymberäknade anslag för barnomsorg, skola, vård och omsorg som tar hänsyn till demografiska förändringar. Det bidrar till att behovet av resurser flyttar från de verksamheter där efterfrågan och behovet minskar till verksamheter där efterfrågan och behöver ökar. Från och med 2016 ges demografibaserade anslag även till ”Individ- och familjeomsorg”, ”Vuxenutbildning”, ”Arbetscentrum” samt ”Bibliotek, kultur och fritid”. Anslaget till ”Omsorg om personer med funktionsnedsättning” höjs med två procent årligen från 2016. Utöver detta kan det tillkomma politiska prioriteringar som påverkar anslagsfördelningen.

Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning

Kommunens största intäkter är skatter och statsbidrag. Skatteintäkterna utgörs av de skatter som kommuninvånarna betalar. För att utjämna för inkomstskillnader mellan landets kommuner finns ett system för utjämning av intäkter, den så kallade inkomstutjämningen. I inkomstutjämningen garanteras alla kommuner ett skatteunderlag på 115 procent av medelskattekraften. Kommuner som har en skattekraft under 115 procent får ersättning via inkomstutjämningen och vice versa. För att utjämna i skillnader i kostnader mellan kommuner finns ett mellankommunalt system för utjämning av kostnader, vars syfte är att skapa förutsättningar för alla kommuner i landet att ge en likvärdig service till invånarna.

Skattekraften i Tyresö kommun uppgick taxeringsåret 2014 till 113 procent av riksgenomsnittet, den så kallade medelskattekraften. Det betyder att kommunen får intäkter via inkomstutjämningen. Tyresö kommun har en strukturkostnad (SCB 2015) som är högre än genomsnittet för Sveriges kommuner. Kommunen får därför ett bidrag via systemet för kostnadsutjämning.

Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning har beräknats utifrån prognos som Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) lämnade 29 april 2015. Kommunens intäkter från inkomstutjämningen, kostnadsutjämningen och statsbidrag beräknas till sammanstaget drygt 2,3 miljarder kronor 2016. Intäkterna beräknas öka med i genomsnitt 4,8 procent årligen 2016-2019. Från och med 1 oktober 2015 kommer ansvaret för hemsjukvård inom LSS att övergå från Landstinget till kommunerna. För att finansiera den ökade kostnaden för kommunerna föreslås en skatteväxling med 2 öre per skattekrona.

Tabell 3: Utveckling av skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning, åren 2015–2019. Belopp i miljoner kronor.

	Prognos 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018	Plan 2019
Skatteintäkter, statsbidrag och utjämningsystem					
Skatteintäkter	2 014,5	2 127,6	2 219,1	2 312,3	2 402,5
Generella statsbidrag och utjämning	197,6	206,9	222,6	235,3	269,1
Summa skatteintäkter, statsbidrag och utjämningsystem	2 212,1	2 334,5	2 441,7	2 547,6	2 671,6
Årlig procentuell förändring		5,5%	4,6%	4,3%	4,9%

*Skatteintäkter samt generella statsbidrag och utjämning har beräknats utifrån den prognos som Sveriges Kommuner och Landsting presenterade 29 april 2015. För beräkning av generella statsbidrag har vi använt kommunens egna antaganden i befolkningsprognosen upprättad i mars 2015.

Politiska prioriteringar

Utöver kompensationen för volymförändringar i verksamheten fördelas ytterligare resurser utifrån de politiska prioriteringar som föreslagits under planperioden. För år 2016 och 2017 utökas budgeten med 25,3 respektive 14,5 miljoner kronor. Från och med 2017 tillkommer ytterligare cirka 35 miljoner kronor per år till följd av kommunens satsning på ett kultur- och kunskapscenter i centrumnära läge, en verksamhet som är tänkt att kombineras med bl.a. gymnasie- och vuxenutbildning.

Tabell 4: Politiska prioriteringar under perioden 2016–2019

Politiska prioriteringar 2016-2019					
Belopp i mkr	VO	2016	2017	2018	2019
<u>Höjning av anslagsnivå</u>					
Barn i behov av särskilt stöd	Grundskola	1,5	1,5	1,5	1,5
Länsprislista	Gymnasieskola	2,5	2,5	2,5	2,5
Hemsjukvård, skatteväxling	Omsorg om personer med funktionsnedsättning	3,6	3,6	3,6	3,6
Inrätta offentligt skyddade anställningar	Arbetscentrum	0,3	0,3	0,3	0,3
Ökade kapitalkostnader	Väghållning och park	4,0	4,0	4,0	4,0
Åtgärder klimatstrategi	Miljö och trafik	1,0	1,0	1,0	1,0
Ökade driftskostnader naturreservat	Miljö och trafik	0,5	0,5	0,5	0,5
Utökning av bygglovsverksamhet	Bygglovsverksamhet	1,3	1,3	1,3	1,3
Kultur- och kunskapscentrum	Flera VO		35,0	35,0	35,0
<u>Tidsbegränsade medel</u>					
Profilfritids	Bibliotek, kultur och fritid	-0,7	-1,4	-1,4	-1,4
Förstärkning	Individ- och familjeomsorg	3,6			
Förstärkning	Omsorg om personer med funktionsnedsättning	2,5			
Silviacertifiering	Äldreomsorg			-1,9	-1,9
Projektering kultur- och kunskapscentrum	Gemensam verksamhet	4,0			
Allmänna val	Politisk verksamhet			0,4	0,4
<u>Årlig ökning</u>					
Ökad kostnad, årlig ökning, ack.	Kommunalförbund mm	0,5	1,0	1,5	2,0
Ökad kostnad, årlig ökning	Politisk verksamhet	0,8	1,5	2,3	3,0
Summa politiska prioriteringar		25,3	50,8	50,5	51,8

Driftbudget 2016–2019

Sammantaget uppgår verksamhetsområdenas nettoramor 2016 till 2 280 miljoner kronor. Det är 93 miljoner mer än i 2015 års budget. Verksamheterna tillförs under 2016 knappt 50 miljoner kronor för volymökningar. Därutöver har 15 miljoner kronor avsatts i volymreserv till kommunstyrelsens förfogande från 2016 och framåt. Från och med 2017 har 35 miljoner kronor avsatts för att finansiera etablering av ett kultur- och kunskapscenter i centrumnära läge.

Fördelningsutrymmet utöver demografi uppgår 2017 till 1,0 procent, 2018 och 2019 till 2,7 respektive 5,1 procent. Det betyder att ekonomiska effektiviseringar behöver genomföras i verksamheten även 2017 och i viss mån även 2018.

Tabell 5: Anslagsfördelning per verksamhetsområde, 2015–2019. Belopp i miljoner kronor.

	Budget 2015	Prognos 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018	Plan 2019
Förskola*	-276,9	-276,9	-287,5	-295,8	-308,9	-319,3
Grundskola*	-643,3	-653,3	-661,0	-670,2	-676,2	-685,0
Individ- och familjeomsorg*	-154,2	-160,7	-162,2	-161,4	-166,0	-168,0
Omsorg om personer med funktionsnedsättning	-222,4	-223,4	-232,9	-235,0	-239,7	-244,5
Äldreomsorg*	-293,4	-293,4	-308,5	-323,8	-337,9	-355,0
Gymnasieskola*	-206,3	-214,9	-208,1	-212,9	-221,3	-226,1
Vuxenutbildning*	-26,0	-26,0	-26,7	-27,2	-28,0	-28,3
Arbetscentrum*	-10,0	-10,0	-10,5	-10,7	-11,0	-11,1
Bibliotek, kultur och fritid, inkl. fritidsgårdar*	-120,4	-120,4	-121,2	-124,3	-127,8	-129,4
Plan och exploatering	-18,0	-18,0	-18,0	-18,0	-18,0	-18,0
Väghållning och park	-66,7	-66,7	-70,7	-70,7	-70,7	-70,7
Miljö, trafik och övrigt	-4,0	-4,0	-5,5	-5,5	-5,5	-5,5
Vatten och avlopp	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Renhållning	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bygglovsverksamhet	-4,1	-4,9	-5,4	-5,4	-5,4	-5,4
Näringsliv	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2
Gemensam verksamhet	-76,7	-76,7	-82,1	-78,1	-78,1	-78,1
Kommunalförbund mm	-42,2	-42,2	-41,3	-41,8	-42,3	-42,8
Politisk verksamhet	-21,1	-21,1	-21,9	-22,6	-23,8	-24,5
Politiska prioriteringar, kultur- o kunskapscentrum	0,0	0,0	0,0	-35,0	-35,0	-35,0
Politiskt prioriteringsutrymme	0,0	0,0	0,0	-24,9	-67,9	-135,3
Buffert för demografi	0,0	-11,0	-15,0	-15,0	-15,0	-15,0
Summa verksamhetsområden	-2 186,9	-2 224,7	-2 279,8	-2 379,4	-2 479,6	-2 598,2

*De demografiska volymerna som använts för respektive verksamhetsområde redovisas i bilaga 7, tabell 1.

Sammantaget ökar anslagen (i fasta priser) till verksamheterna med ca 362 miljoner kronor under perioden 2016–2019, varav den demografibaserade ökningen står för knappt 191 miljoner och politiska prioriteringar står för drygt 171 miljoner. Se tabell bilaga 7, tabell 3, för fördelningen inom respektive verksamhetsområde.

Resultaträkning

Kommunens resultat uppgår årligen till 2 procent av skatter, statsbidrag och utjämning under hela planeringsperioden. De finansiella kostnaderna beräknas öka från och med 2017 till följd av ökad upplåning för att finansiera investeringsprogrammet.

Tabell 6: Resultaträkning, 2015–2019. Belopp i miljoner kronor.

	Budget 2015	Prognos 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018	Plan 2019
Summa verksamhetsområden	-2 186,9	-2 224,7	-2 279,8	-2 379,4	-2 479,6	-2 598,2
Finansförvaltning (brutto)						
Pensioner inkl förvaltningskostnad	-50,0	-50,0	-50,0	-52,5	-56,0	-59,0
Förändring semesterlöneskuld	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
Förändring pensionsavsättning	-5,0	-5,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
Statsbidrag maxtaxa	18,0	17,0	17,0	17,0	17,0	17,0
Intäkt kapitaltjänst (internränta)	39,0	42,0	42,0	43,0	44,0	45,0
Övrigt	0,0	22,9	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa finansförvaltning	1,0	25,9	5,0	3,5	1,0	-1,0
Verksamhetens nettokostnader	-2 185,9	-2 198,8	-2 274,8	-2 375,9	-2 478,6	-2 599,2
Skatteintäkter, statsbidrag och utjämningsystem						
Skatteintäkter	2 005,2	2 014,5	2 127,6	2 219,1	2 312,3	2 402,5
Generella statsbidrag och utjämning	210,5	197,6	206,9	222,6	235,3	269,1
Summa skatteintäkter, statsbidrag och utjämningsystem	2 215,7	2 212,1	2 334,5	2 441,7	2 547,6	2 671,6
Finansiella intäkter	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0
Finansiella kostnader	-25 606	-20 000	-20 000	-24 000	-25 000	-26 000
Årets resultat	11,2	0,3	46,7	48,8	51,0	53,4
Soliditet, %	3,2%	3,3%	5,8%	7,7%	9,1%	10,6%

Resultatnivån under planperioden bidrar till att stärka kommunens ekonomi, och soliditeten ökar stegvis.

Periodens investeringar och dess finansiering

Investeringsprogrammet för perioden 2016-2019 omfattar knappt 1 300 mkr. Hur investeringarna fördelar sig mellan olika kategorier av verksamheter framgår av tabell 7 nedan. Därutöver finns planerade investeringar efter 2019 som uppgår till totalt 86 miljoner.

Tabell 7: Investeringar i olika verksamhetskategorier, åren 2016–. Belopp i miljoner kronor.

	2016	2017	2018	2019	2016-2019	>2019
Skattefinansierad verksamhet	419,3	409,8	142,3	63,8	1035,3	70,0
Affärsverksamhet	24,9	16,0	24,0	16,0	80,9	16,0
Exploateringsverksamhet	31,3	46,4	67,8	5,0	150,5	0,0
Totalt	475,5	472,2	234,1	84,8	1266,7	86,0

Några av de större investeringsprojekten är:

- utveckling av Norra Tyresö centrum
- ny ishall i anslutning till Tyresövallen
- byggnation av gator, vatten och avlopp i östra Tyresö, Solberga och Raksta med flera områden
- ny skola och förskola i Trollbäcken

- utveckling av Alby fritidsområde
- nya bostäder för personer med funktionsnedsättning.

Av investeringarna sker merparten i skattefinansierad verksamhet. För att finansiera investeringarna kommer upplåningen att behöva öka, uppskattningsvis i genomsnitt med 100 miljoner kronor per år. Hela investeringsprogrammet framgår av Bilaga 6.

Kapitel 5. Styrning och uppföljning av nämndernas och bolagens verksamheter

I detta kapitel redogör vi för kommunens 21 verksamhetsområden samt styrningen och uppföljningen av nämndernas och bolagens verksamheter inom de olika områdena. För varje verksamhetsområde anges med vilken inriktning verksamheten ska bedrivas och vilka särskilda uppdrag som ska genomföras under mandatperioden.

Anslaget för perioden anges i 2016 års prisnivå utifrån de demografiska förutsättningar och politiska prioriteringar som anges i denna kommunplan för åren 2015–2018. Anslaget omprövas och fastställs av kommunfullmäktige varje år utifrån bland annat förändrade demografiska förutsättningar.

För varje verksamhet anges också vilka indikatorer som ska följas upp och redovisas till kommunfullmäktige i delårsrapporterna och årsredovisningen.

Verksamhetsområde 1: Förskola och pedagogisk omsorg

Verksamhet och syfte

Förskolan vilar på demokratins grund. Utbildningen i förskolan syftar till att barn ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns utveckling och lärande samt en livslång lust att lära.

Förskolan ska uppmuntra och stärka barnens medkänsla och inlevelse i andra människors situation. Verksamheten ska präglas av omsorg om individens välbefinnande och utveckling. Inget barn ska i förskolan utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning hos någon anhörig eller funktionsnedsättning och inte heller utsättas för annan kränkande behandling.

Förskolan i Tyresö arbetar på ett sätt som främjar inkludering av alla barn – ett arbets- och synsätt som går under namnet ”En skola för var och en”.

Verksamhetens inriktning

Tyresös invånare ska erbjudas kvalitet och valfrihet. Önskemålen om barnomsorgsform varierar såväl mellan olika familjer som inom samma familj och även under olika perioder av ett barns uppväxt. En viktig utgångspunkt är att det ska vara möjligt för båda föräldrarna att förena arbetsliv med ansvar för barn och familj. För att möjliggöra arbete på obekvämt arbetstid och även på detta område verka i enlighet med arbetslinjen, så finns omsorg och förskoleverksamhet på kvällar, nätter och tidig morgon.

Tyresös förskolor ska ha en hög kvalitet i verksamheten. Kvalitet skapas genom kunnig och engagerad personal. Skolorna måste ha en tydlig och uthållig utvecklingsstruktur och arbetet med att förbättra kvaliteten måste ske systematiskt och kontinuerligt. Personalen i förskolan är viktig för barnens utveckling och bör därför få det stöd, vidareutbildning och utrustning som krävs. Det är viktigt att alla medarbetare är utbildade i den pedagogik som används på förskolan. I förskolan ska alla känna sig trygga. Det är därför viktigt att barngrupperna är tillräckligt små för att barnen ska kunna utvecklas under lugna och ordnade former samt att förskolorna har en personaltäthet som gör att alla barn blir sedda.

Mobbning och andra kränkningar måste konsekvent bekämpas. I Tyresö råder nolltolerans. Insatser mot mobbning ska alltid bygga på dokumenterat framgångsrika forskningsbaserade åtgärder.

Särskilda uppdrag

De särskilda uppdragen för förskola och pedagogisk omsorg som ska genomföras under mandatperioden innebär att:

- arbeta för ökad personaltäthet och minskade barngrupper
- inleda ett målmedvetet och långsiktigt arbete med kompetensförsörjning
- genomlysna behovet av förskoleplatser i alla kommunaldelar
- bereda förskoleplats upp till 30 timmar per vecka för barn till arbetssökande.

Anslag (driftbudget)

Belopp i mkr	2016	2017	2018	2019
Netto	287,5	295,8	308,9	319,3

Aktuella investeringar under perioden

Fornuddsparken, expl ny för- och grundskola

Förskola Fornudden

Indikatorer som följs upp

- Andel föräldrar som är nöjda med sitt barns förskola

Verksamhetsområde 2: Grundskola inklusive grundsärskola och fritidshem

Verksamhet och syfte

Verksamheten vilar på demokratins grund. Utbildningen syftar till att elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Omsorg om den enskildes välbefinnande och utveckling ska präglade verksamheten. Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning, och inte heller utsättas för annan kränkande behandling. Sådana tendenser ska aktivt motverkas. Främlingsfientlighet och intolerans måste bemötas med kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser.

Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper.

Grundsärskolan ska ge elever med utvecklingsstörning en utbildning som är anpassad till varje elevs förutsättningar och så långt det är möjligt motsvara den som ges i grundskolan. Grundsärskolan undervisar i samma ämnesområden som grundskolan medan träningsskolan undervisar utifrån fem kunskapsområden.

Fritidshemmet ska stimulera elevernas utveckling och lärande samt erbjuda dem en meningsfull fritid och rekreation. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på eleven och elevens behov. Skolan i Tyresö arbetar på ett sätt som främjar inkludering av alla barn – ett arbets- och synsätt som går under namnet ”En skola för var och en”.

Verksamhetens inriktning

Eleverna i Tyresös grundskolor ska få en bra utbildning. Alla elever, oavsett bakgrund, ska ha en bra grund att stå på för att kunna förverkliga sina drömmar i livet. För att göra det möjligt måste utbildningen hålla en hög kvalitet. Det pedagogiska ledarskapet är tydligt och våra rektorer har kunskap och kompetens för att tolka uppdraget, omsätta det i undervisningen samt styra och leda arbetet för en hög måluppfyllelse för eleverna.

Tyresös skolor har en hög kvalitet i undervisningen. Kvalitet skapas genom kunniga och engagerade lärare, som ger varje elev möjlighet att nå kunskapsmålen. Det stimulerar viljan och lusten att lära mer.

Skolan blir aldrig bättre än mötet mellan lärare och elev. Därför ska vi satsa på våra lärare. Det handlar inte bara om löner, det handlar också om vidareutbildning, tydliga karriärmöjligheter och höga krav vid rekrytering. Bättre undervisning ligger till grund för höjda resultat i våra skolor. Skolorna måste därför ha en tydlig och uthållig utvecklingsstruktur, och arbetet med att förbättra kvaliteten måste ske systematiskt och kontinuerligt.

I skolan ska alla känna sig trygga och ha arbetsro. Mobbning och andra kränkningar måste konsekvent bekämpas och i Tyresö råder nolltolerans. Allt arbete mot mobbning och kränkningar inom skolverksamheten och på fritidshemmen ska bygga på dokumenterat framgångsrika forskningsbaserade åtgärder.

Särskilda uppdrag

De särskilda uppdragen för grundskolan inklusive grundsärskolan och fritidshemmen som ska genomföras under mandatperioden innebär att:

- arbeta både för mindre klasser och/eller ökad lärartäthet i lågstadiet
- genomlys behovet av grundskoleplatser i alla kommunelar
- inleda ett målmedvetet och långsiktigt arbete med kompetensförsörjning
- stärka studie- och yrkesvägledningen i syfte att minska studieavbrott på gymnasiet.

Anslag (driftbudget)

Belopp i mkr	2016	2017	2018	2019
Netto	661,0	670,2	676,2	685,0

Aktuella investeringar under perioden

Fornuddsparken, expl ny för- och grundskola

Planavtal ny skola Trollbäcken

Ny skola Fornudden

Indikatorer som följs upp

- Andel elever i procent som är behöriga till ett yrkesprogram
- Genomsnittligt meritvärde
- Andel elever i årskurs 5 som är nöjda med sin skola
- Andel elever i årskurs 8 som är nöjda med sin skola
- Andel ogiltig frånvaro
- Andel av föräldrarna till barn i åk 2 som är nöjda med verksamheten på sitt barns fritidshem

Verksamhetsområde 3: Individ- och familjeomsorg

Verksamhet och syfte

Verksamhetens syfte är att vara ett skyddsnät och en garanti för att de som bor eller vistas i kommunen får den hjälp och det stöd de behöver för att kunna leva i ekonomisk och social trygghet. Biståndet utformas så att det stärker den enskildes möjligheter att leva ett självständigt liv.

Individ- och familjeomsorgen omfattar såväl allmänt förebyggande som individuellt inriktade insatser för barn, ungdomar och vuxna. Insatserna kan gälla exempelvis:

- ekonomiskt bistånd
- familjerådgivning
- missbruksvård
- insatser för barn och ungdom
- mottagande av ensamkommande flyktingbarn
- stödboende
- förebyggande insatser
- anhörigstöd.

Verksamhetens inriktning

Visionen för Tyresö är att bli den mest attraktiva kommunen i regionen att bo och leva i. Vi vill att detta omfattar alla Tyresöbor. Kommunen ska erbjuda olika typer av stöd till den som inte upplever sig klara sin livssituation ekonomiskt eller socialt.

Tidiga insatser ger bättre förutsättningar för en stabil livssituation. Därför ska det finnas ett utbud av evidensbaserade stödinsatser som inte kräver utredning eller biståndsbeslut med målet att stärka den enskildes självständighet. Tillsammans med andra förekommande aktörer och huvudmän sätter vi individens bästa i fokus.

Det personliga ansvaret för egen försörjning är en grundläggande skyldighet. Utgångspunkten för ekonomiskt bistånd ska därför vara att försörjningsstöd är av tillfällig art. Genom tidig myndighetssamverkan ges rätt stöd för att den enskilde ska komma ut i egen försörjning. Barnperspektivet ska genomsyra allt som görs, eftersom barns rättighet till en trygg uppväxt är vårt viktigaste uppdrag. Där psykiskt eller fysiskt våld förekommer ska insatser sättas in omedelbart. Anhöriga som vårdar en närstående behöver ibland stöd för att orka med. För en del personer handlar det om att få hjälp med insatser som den närstående behöver. För andra handlar det om att de behöver få information eller utbildning om den närståendes behov.

Särskilda uppdrag

De särskilda uppdragen för individ- och familjeomsorgen som ska genomföras under mandatperioden innebär att:

- fortsätta öka självförsörjningsgraden
- intensifiera det förebyggande arbetet
- implementera och utveckla projektet ”En väg in och många vägar till arbete, studier och egen försörjning” i den ordinarie verksamheten

- genomlysa behovet av boendeplatser i alla kommundelar.

Anslag (driftbudget)

Belopp i mkr	2016	2017	2018	2019
Netto	162,2	161,4	166,0	168,0

Indikatorer som följs upp

- Andel av Tyresöborna, inklusive barn, som har varit i behov av försörjningsstöd under året.

Verksamhetsområde 4: Omsorg om personer med funktionsnedsättning

Verksamhet och syfte

Syftet med verksamheten är att skapa förutsättningar för människor med olika funktionsnedsättningar att kunna leva ett så självständigt liv som möjligt. Stödet till personer med funktionsnedsättning är inriktat på att ge den enskilde förutsättningar att leva som andra genom att ge stöd och service som stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv. För att nå dit behövs ett varierat utbud av insatser samt att stödet är anpassat till varje individs behov.

Insatserna kan bland annat gälla:

- boende och boendestöd
- korttidsvistelse
- korttidstillsyn
- hemtjänst
- avlösarservice
- ledsagarservice
- kontaktpersoner
- bostadsanpassning
- daglig verksamhet
- personlig assistans
- anhörigstöd
- sysselsättning
- förebyggande insatser.

Verksamhetens inriktning

Människor med funktionsnedsättningar har rätt till ett liv på lika villkor som andra. De hinder som en medborgare med en funktionsnedsättning begränsas av ska därför avhjälpas där så är möjligt. Alla medborgare ska ha möjligheter att välja sitt boende, ha en givande fritid och delta i arbetslivet. Därför ska valfriheten värnas för denna grupp. Stödverksamheter ska möta individen på dennes villkor med målet att stärka dennes självständighet. Där lämpliga tekniska lösningar finns ska detta vara ett alternativ som den enskilde kan välja. En bra samverkan med andra förekommande aktörer och huvudmän där individens bästa är i fokus är en självklarhet. Anhöriga som vårdar en närstående behöver ibland avlastning eller annat stöd för att orka med. Därför måste omsorgen vara lyhörd för deras behov och tillsammans med landstinget erbjuda det stöd som efterfrågas.

Särskilda uppdrag

De särskilda uppdragen för omsorg om personer med funktionsnedsättning som ska genomföras under mandatperioden innebär att:

- genomlysna behovet av boendeplatser i alla kommundelar.

Anslag (driftbudget)

Belopp i mkr	2016	2017	2018	2019
Netto	232,9	235,0	239,7	244,5

Aktuella investeringar under perioden

Stödboenden Sågentomten

Inventarier Sågen

Gruppboenden funktionsnedsättning

Indikatorer som följs upp

- Antal personer med daglig verksamhet enligt LSS som får arbete eller börjar studera.
- Andel personer som söker bistånd som är nöjda med biståndsavdelningens arbete med information, bemötande och handläggningstider.

Verksamhetsområde 5: Äldreomsorg

Verksamhet och syfte

Äldreomsorgens syfte är att skapa förutsättningar för människor med olika funktionsnedsättningar orsakade av åldrande eller sjukdomar att kunna leva ett så självständigt liv som möjligt. Det är av avgörande betydelse att kommunen kan erbjuda ett brett utbud av olika insatser utifrån individens behov. Insatserna formar tillsammans en helhet som täcker upp olika behovssituationer i vardagen.

Insatserna kan till exempel gälla:

- särskilda boendeformer (permanent boende, korttidsvård eller växelvård)
- hjälp i hemmet (omvårdnad, service, avlösning, ledsagning, trygghetslarm)
- bostadsanpassning
- rehabilitering
- förebyggande insatser
- anhörigstöd.

Verksamhetens inriktning

I Tyresö ska det vara lätt att leva livet, hela livet. Hjälp i hemmet ska finnas för den som inte själv längre klarar sin omvårdnad. Hjälp ska ges med respekt för individens integritet och självbestämmande. Den enskildes rätt att styra sin vardag ska alltid vara vägledande. Även om omsorgen bedöms vara av hög kvalitet kan den upplevas på olika sätt av olika människor. Därför ska det finnas ett stort utbud av aktörer att välja mellan, både för hjälp i ordinärt boende och vård- och omsorgsboenden. Där det är möjligt ska hjälp i ordinärt boende vara ett alternativ till vård- och omsorgsboende. Där lämpliga tekniska lösningar finns ska detta vara ett alternativ som den enskilde kan välja.

Det finns många äldre som önskar att få känna tryggheten i att bo i en gemenskap. Därför ska vi fortsätta planera för olika former av tillgängliga boenden, med eller utan omsorg. En bra samverkan med andra förekommande aktörer och huvudmän där individens bästa är i fokus är en självklarhet. Anhöriga som vårdar en närstående behöver ibland avlastning eller annat stöd för att orka med. Därför ska omsorgen vara lyhörd för deras behov och tillsammans med landstinget erbjuda det stöd som efterfrågas.

Särskilda uppdrag

De särskilda uppdragen för äldreomsorgen som ska genomföras under mandatperioden innebär att:

- genomföra Silviacertifiering av äldreomsorgen
- säkerställa tillkomsten av ytterligare platser i särskilt boende genom nya vård- och omsorgsboenden.
- genomföra en satsning på mat och måltider inom äldreomsorgen
- genomlys behovet av boendeplatser i alla kommundelar.

Anslag (driftbudget)

Belopp i mkr	2016	2017	2018	2019
Netto	308,5	323,8	337,9	355,0

Aktuella investeringar under perioden

Det finns behov av att öka antalet platser inom vård- och omsorgsboende under perioden. De tillkommande platserna kan skapas i både privat och kommunal regi. I investeringsprogrammet har inte upptagits medel för uppförande av vård- och omsorgsboenden i kommunal regi. Ett vård- och omsorgsboende är under uppförande vid Farmarstigen. Planarbete pågår för två ytterligare boenden i Trollbäcken och Tyresö strand.

Indikatorer som följs upp

- Andelen som är nöjda eller mycket nöjda inom hemtjänst och särskilt boende enligt Socialstyrelsens årliga nationella undersökning.
- Andelen personer 65 år och äldre som riskbedöms när det gäller fall, undernäring respektive trycksår och som bor i särskilt boende.

Verksamhetsområde 6: Gymnasieskola

Verksamhet och syfte

De flesta ungdomar söker till gymnasiet efter grundskolan. Valfriheten är stor och eleverna kan söka till Tyresös eget gymnasium, som har både yrkesförberedande och högskoleförberedande program, men också till såväl fristående som kommunala skolor i hela länet. I Stockholms län råder frisök till gymnasiet, vilket betyder att elever som söker till gymnasieskolor i andra kommuner blir mottagna som förstahandssökande där. I Tyresö utnyttjas den möjligheten av cirka 75 procent av 16–17-åringarna.

Syftet med gymnasieskolans och gymnasiesärskolans utbildningar är att förbereda eleven för framtida studier och arbetsliv.

Verksamhetens inriktning

Gymnasieskolan engagerar och attraherar Tyresös elever. Skolan är modern och erbjuder program som ligger i linje med elevernas egna val. Tyresö gymnasium är ett gymnasium som snabbt tar till sig och drar nytta av framtida teknisk utveckling, särskilt inom den digitala sektorn.

Vi lever i en globaliserad värld som även påverkar skolan lokalt. I samverkan med länets alla kommuner utvecklar vi gymnasieutbildningen så att elevens val alltid är val mellan skolor med högsta kvalitet. Förståelse för människors skilda bakgrund präglar arbetet i Tyresö gymnasium – så att tolerans är framträdande drag i arbetsmiljön.

Gymnasiet är Tyresös stolthet. Stoltheten bygger på att alla elever har goda kunskaper och ligger högt i framtida rankingar. Arbetsmarknaden frågar efter framtidens Tyresöelever, och de är framgångsrika inom forskning och utbildning på universitet och högskolor.

Gymnasiesärskolan utvecklar de nationella programmen så att fler elever får arbete och går ut i egen försörjning. Varje elev får det stöd och den arbetsro som inläring kräver.

Särskilda uppdrag

De särskilda uppdragen för gymnasieskolan som ska genomföras under mandatperioden innebär att:

- implementera framtidens gymnasium med ny profilering och nytt arbetssätt
- genomföra etablering av nytt gymnasium för såväl högskoleförberedande som yrkesförberedande program
- stärka studie- och yrkesvägledningen i syfte att minska studieavbrott på gymnasiet.

Anslag (driftbudget)

Belopp i mkr	2016	2017	2018	2019
Netto	208,1	212,9	221,3	226,1

Indikatorer som följs upp

- Andel som fullföljer gymnasieutbildningen efter fyra år.

Verksamhetsområde 7: Vuxenutbildning

Verksamhet och syfte

Centrum för livslångt lärande (C3L) är Tyresö kommuns lärcenter för vuxenutbildningen. C3L bedriver kommunal vuxenutbildning på grundläggande och gymnasial nivå, särskild undervisning för vuxna (Särvux), gymnasiala yrkesutbildningar samt yrkeshögskoleutbildningar.

Yrkesutbildningar sker i kommunens egen regi och genom ramavtal med andra utbildningsanordnare. I egen regi finns barnskötar-, omvårdnads-, ekonomiassistent- och yrkesförarutbildning. Genom ramavtal med andra genomförs utbildningar inom restaurang, elektronik och VVS. C3L har yrkeshögskoleutbildningar inom kvalificerad informationsteknik (IT). Lärlingsutbildning finns både i kommunens egen regi och i samverkan med Haninge kommun. Högskolekurser på distans erbjuds i samverkan med högskolan i Gävle.

Alla Tyresöbor erbjuds studie- och yrkesvägledning.

C3L samarbetar med arbetsförmedlingen, försäkringskassan, arbetsmarknadsenheten, socialförvaltningen och kommuner i Stockholms län kring vuxnas lärande.

Verksamhetens syfte är att vägleda och stötta människor till arbete och egen försörjning.

Verksamhetens inriktning

Vuxenutbildningen är framgångsrik på alla nivåer, inte minst vad gäller eftergymnasiala utbildningar, yrkeshögskolekurser samt yrkesutbildningar för vuxna. Samverkan med gymnasieskolan är given. Vuxenutbildningen främjar integration genom språkutbildning, yrkesutbildningar och omfattande nätverk. Vuxenutbildningen är ett föredöme för skola och utbildning. Utbildning i vuxen ålder är ett självklart eget val i en vuxenutbildning som också är en rättighet för var och en. Särskild utbildning för vuxna (särvux) följer inriktningen på vuxenutbildningen och fler får arbete.

Anslag (driftbudget)

Belopp i mkr	2016	2017	2018	2019
Netto	26,7	27,2	28,0	28,3

Indikatorer som följs upp

- Andel med godkända betyg inom vuxenutbildningen på grundläggande nivå (grundvux) och gymnasial nivå (gymnasievux).

Verksamhetsområde 8: Arbetscentrum

Verksamhet och syfte

Arbetscentrum erbjuder olika former av stöd och arbetsmarknadsåtgärder för att fånga upp ungdomar, invandrare, utförsäkrade och arbetslösa genom att slussa dem vidare till studier, olika arbetsmarknadsåtgärder eller egen försörjning. Detta sker i nära samarbete med vuxenutbildningen, arbetsförmedlingen och försörjningsstödsenheten inom socialförvaltningen.

Verksamhetens syfte är att hjälpa och stötta de Tyresöbor som är eller riskerar att bli arbetslösa samt arbeta för ett mer integrerat samhälle genom att underlätta för flyktingar, invandrare och personer med funktionsnedsättningar att etablerar sig på arbetsmarknaden och därigenom bli delaktiga i samhället.

Verksamhetens inriktning

Insatser för att främja arbete och egen försörjning utvecklas genom samverkan mellan Arbetscentrum och andra institutioner och organisationer, förvaltningar och samverkansorgan. Det lokala näringslivet har vägar in i Arbetscentrum.

I Tyresö sänks arbetslösheten för ungdomar med nya vägar till arbete. Arbetslösheten sänks för invandrade, särskilt kvinnorna. Mångfalden är tydlig i företagandet, det sociala arbetet och i skolan. De demokratiska värderingarna slår igenom i alla yrken och på alla arbetsplatser så att var och en respekteras för sin tro, sin bakgrund, sin ålder och sexuella läggning eller könsidentitet. Projekt utvecklas för att främja integration genom kontakter med föreningsverksamheter och frivilligorganisationer. Särskilt lyfts frågan om bostäder i kommunens hela bostadsbestånd. Flyktingmottagning och service till invandrare förnyas genom nya arbetssätt och samverkansformer.

Särskilda uppdrag

De särskilda uppdragen för Arbetscentrum som ska genomföras under mandatperioden innebär att:

- genom aktiva insatser i nära samverkan med andra aktörer verka för ännu högre sysselsättningsgrad och självförsörjningsgrad i Tyresö
- öka kapaciteten för flyktingmottagande
- implementera och utveckla projektet ”En väg in och många vägar till arbete, studier och egen försörjning” i den ordinarie verksamheten från och med 2016
- inrätta offentligt skyddade anställningar i syfte att öka självförsörjandegraden.

Anslag (driftbudget)

Belopp i mkr	2016	2017	2018	2019
Netto	10,5	10,7	11,0	11,1

Indikatorer som följs upp

- Sysselsättningsgraden 15–74 år
- Andel ungdomar i åldern 16–20 år som varken studerar eller arbetar.

Verksamhetsområde 9: Bibliotek, kultur och fritid (inklusive fritidsgårdar)

Verksamhet och syfte

Bibliotek

Biblioteksverksamheten omfattar förutom utlåning av böcker även talboksservice, utbud av olika media samt service till äldreomsorgen och skolan. Biblioteket erbjuder även digitala tjänster. Syftet med biblioteksverksamheten är att främja intresse för läsning, litteratur och utbildning. Alla medborgare har tillgång till ett folkbibliotek för information, upplysning och annan kulturell verksamhet.

Kultur

Tyresö kultur omfattar kulturenheten med konsthall, kulturskola, ungdomscaféet Bonza, föreningsgården och naturskolan. Huvuddelen av den löpande verksamheten riktar sig till barn och ungdomar.

Syftet med verksamheten är att tillhandahålla ett brett och varierat kulturutbud och en meningsfull fritid för kommuninvånarna.

Fritid

Fritid erbjuder olika former av föreningsstöd och ändamålsenliga anläggningar och skapar förutsättningar för friluftsliv, rekreation och spontanidrott. Fritid gör även insatser för att förbättra fritids- och kulturutbudet för personer med funktionsnedsättning.

Verksamhetens syfte är att skapa förutsättningar för meningsfulla fritidsaktiviteter främst för barn och ungdomar.

Fritidsgårdar

Syftet med fritidsgårdarnas verksamhet är att ge kommunens ungdomar en meningsfull fritid. Demokrati och delaktighet är viktiga ledord.

Verksamhetens inriktning

Tyresö förknippas ofta med sitt rika kultur- och idrottsliv och den fantastiska naturen med mycket bra förutsättningar för stimulerande aktiviteter i det fria.

Alliansens ambition är att med olika insatser ytterligare förstärka den attraktiva bilden. Vi vill fortsätta utveckla utbudet av aktiviteter både genom egna arrangemang, investeringar och genom att aktivt stödja och hjälpa det aktiva föreningslivet.

I vårt Tyresö prioriterar vi barn och ungdomar. Vi prioriterar även breddaktiviteter inom både kultur- och idrottsområdet. Det gör vi genom att behålla nolltaxan, som ger alla ungdomsföreningar gratis tillgång till kommunala anläggningar.

Funktionsnedsatta barn och ungdomar är, och kommer att vara, en högt prioriterad grupp i vårt

Tyresö. I samarbete med övriga kommuner på Södertörn och med riktade insatser ska vi fortsätta att utöka utbudet för denna grupp.

Utbudet ska präglas av valfrihet och mångfald. Detta märks till exempel genom ett utökat utbud inom Kulturskolans ram och genom att flera föreningar erbjuder Profilfritids.

Vi fortsätter att bygga nya och även utveckla våra befintliga anläggningar, gärna i samverkan med föreningar, näringsliv och våra grannkommuner.

Vårt nya kulturhus i närheten av Tyresö centrum kommer att bli en mötesplats för alla generationer med bibliotek, scener, biograf och samlingslokaler och kommer att erbjuda en mångfald av aktiviteter. Alliansen vill även stimulera och uppmuntra till ännu fler lokala kulturaktiviteter.

Vi vill att Albyområdet ska vara ett nav för det rörliga friluftslivet i Tyresö, samtidigt som det fortsätter att vara en samlingsplats för hela familjen. Därför är det viktigt att det fortsatta utvecklingsarbetet i området sker med omsorg och känsla för miljön, men också skapar möjligheter till fler aktiviteter än i dag.

För att ytterligare stimulera olika grupper till en hälsosammare livsstil, vill vi satsa på projekt med inriktning på folkhälsan.

Vi erbjuder ungdomar 13–15 år en mötesplats där de ges möjligheten till, jämte Tyresös föreningsverksamhet, att påverka sin fritid, känna delaktighet, engagemang och utvecklas. Personalen jobbar aktivt för att finnas till för besökarna, vilket kan innebära allt från att hjälpa till att dra igång aktiviteter, vara ”ett bollplank” eller att ”öppna dörrar”.

Personalen arbetar med ett främjande förhållningssätt som ska ge ungdomarna utrymme till egna idéer och lösningar. Visionen är att Tyresö fritidsgårdar ska vara en trygg mötesplats för alla, med utrymme för personlig utveckling och socialt samspel.

På fritidsgården ska alla känna sig trygga. Mobbning och andra kränkningar måste konsekvent bekämpas och i Tyresö råder nolltolerans. Insatser mot mobbning ska alltid bygga på dokumenterat framgångsrika forskningsbaserade åtgärder.

Särskilda uppdrag

De särskilda uppdragen för bibliotek, kultur och fritid som ska genomföras under mandatperioden innebär att:

- genomföra den planerade Alby-utvecklingen
- utveckla någon form av kulturhus i anslutning till Tyresö centrum i nära samverkan med andra aktörer
- arbeta fram en strategisk anläggningsförsörjningsplan inom verksamhetsområdet.

Anslag (driftbudget)

Belopp i mkr	2016	2017	2018	2019
Netto	121,2	124,3	127,8	129,4

Aktuella investeringar under perioden

Samlingsanslag för fritidsanläggningar

Ishall vid Tyresö C

Kylaggregat Fontanahallen

Upprustning friidrottsanläggning, Trollbäckens IP

Konstgräsplan mellan Strandskolan och Tyresö skola

Alby friluftsområde, fastighetsunderhåll

Alby friluftsområde, utveckling ny vision

Alby friluftsområde, port till Nationalparken

Upprustning Fårdala ridhus

Indikatorer som följs upp

- Nöjd kundindex
- Andel föreningsaktiva ungdomar
- Upplevelse av inflytande på fritidsgårdarna

Verksamhetsområde 10: Plan och exploatering

Verksamhet och syfte

Till verksamheten för mark och exploatering hör bland annat projektering, byggprojektledning, exploatering och förvaltning av kommunens mark. Till planerhetens verksamhet hör kommunens fysiska planering. Arbetet bedrivs både på en strategisk nivå genom översiktlig planering och mer konkret genom framtagandet av detaljplaner i samarbete med byggherrar, fastighetsägare och andra kommunala förvaltningar. Huvuduppgiften för mät- och kartenheten är att vara en del av eller stödja andra verksamheters myndighetsutövning och övriga verksamhet. Mät-, kart- och GIS-verksamheten utför kommunens uppgifter i den nationella informationsförsörjningen (till exempel med adresssättning).

Verksamhetens inriktning

Det påbörjade arbetet med en ny Översiktsplan för Tyresö ska gå i mål under 2016. Det är viktigt att den fortsatta processen präglas av stor öppenhet och en strävan efter att involvera så många Tyresöbor som möjligt. Översiktsplanen är ett viktigt verktyg för att nå vårt långsiktiga mål att göra Tyresö till den mest attraktiva kommunen i Stockholmsregionen.

En bärande tanke när det gäller stadsbyggnadsutvecklingen är att förtäta i centrala lägen och att i övrigt, så långt möjligt, värna om karaktären på våra olika kommundelar och slå vakt om det gröna, naturnära Tyresö. En genomtänkt stadsplanering bidrar även till stärkt trygghet i samhället. För att långsiktigt säkerställa kommunens möjligheter att driva en sådan stadsbyggnadsutveckling är det viktigt att ha processer på plats för att kunna genomföra eventuella strategiska markförvärv. Det är även viktigt att ha en god uppföljning av vad som händer med markområden utanför Tyresös gräns i anslutning till Tyresö som vi har ett intresse av att vara med och påverka.

Vi vill ha ett särskilt fokus på en översyn av Tyresös företagsområden de kommande åren. Detta i syfte att effektivisera dem så att fler arbetsplatser kan rymmas, fler företag etablera sig eller tillåtas expandera.

Tyresö Centrum och Bollmora

Den stora utvecklingen av Tyresö centrum är väsentlig för Tyresö. Med Tyresö View och den nya stadsparken har de södra delarna av centrum lyfts till en ny nivå. Centrum kopplas samman med det nya Nybodaområdet genom ett aktivitetsstråk med park, lek och skatepark. Bostäder byggs i kvarteret Järnet, vid Hasselbacken, vid Kyrkogränd, vid Siklöjevägen, i Farmarstigen och vid Njupkärrsvägen. Det är viktigt att det byggs med olika upplåtelseformer. Grunderna för utbyggnaden av Norra Tyresö Centrum är på plats. Här skapas attraktiva stadskvarter, ett höghus, nya gator, nytt torg, nya parker, nya grönytor, trivsamma innergårdar, nya butiker, ny service och nya möjligheter för kultur, fritid och utbildning för alla. Den nya stadsdelen sätter människan i centrum, parkeringar grävs ner och bussterminalen förbättras. Tyresö Centrum byggs ut och utbudet förbättras. De nya utemiljöerna har utsmyckningar och planteringar.

I Tyresö Centrum utvecklas i bred samverkan ett nytt Kultur- och Kunskapscentrum där verksamheter inom bland annat bibliotek, kultur, vuxenutbildning och högskoleförberedande gymnasieutbildning samordnas. Yrkesförberedande gymnasieutbildning ges samtidigt förbättrade lokaler och nya förutsättningar inom ramen för den nuvarande lokaliseringen. Sammantaget öppnar detta möjligheter för en ny utveckling där områden runt Farmarstigen och Granängsringen förtätas med nya attraktiva bostäder.

Trollbäcken

Trollbäcken är och ska förbli en lummig och grön villastad. En översyn av de gamla detaljplanerna har påbörjats, för att tillsammans med villaägare och boende ordna brister i infrastruktur, dagvattenhantering och trafiksäkerhet med mera.

Under perioden vill vi även genomföra en centrumutvecklingsplan för Trollbäcken. Vi vill ta ett helhetsgrepp som omfattar sträckan längs Vendelsövägen från Drevviken till Södergården inklusive Alléplan. Här ryms bostäder med olika upplåtelseformer, arbetsplatser och en utökad service för hela Trollbäcken, med en viss förtätning. Kompletteringen stärker det kommersiella utbudet och ger ett mer levande centrum. I området kommer vi se till att det byggs seniorlägenheter och äldreomsorg.

Tyresö Strand

Tyresö Strand har under en period över 30 år förändrats och utvecklats från i huvudsak fritidshusområde till ett attraktivt villaområde uppblandat med en modern trädgårdsstad. En centrumbildning har kommit på plats och den kommunala servicen har förbättrats och utvecklats. Utvecklingen framåt kommer att vara långsammare. Den tredje etappen av Trädgårdsstaden som planerats sedan länge kommer att fullföljas med 4-500 bostäder. Tyresö Strand kompletteras också med ytterligare smärre förtätningar med olika upplåtelseformer samt även med utökad kommunal service som ett nytt särskilt boende inom äldreomsorgen. Trafiksituationen i Tyresö Strand och längre österut förbättras kontinuerligt.

Östra Tyresö

Tempot i planläggningen av Östra Tyresö har ökat. Nu arbetas med 2-3 detaljplaner parallellt, istället för en i taget som tidigare. Detta gör det möjligt att ligga i fas med den ursprungliga tidsplanen för detaljplaneringen i hela Raksta och fram till Trinntorp. Alliansen har även tagit initiativ till att få plats nya planbestämmelser som möjliggöra utbyggnad till 105 + 40 kvadratmeter i tre olika områden i väntan på färdiga detaljplaner. Vi strävar efter att få detta på plats även i Ällmora.

Vi ska undersöka om det är möjligt att snabbare släppa fram större byggrätter till enskilda fastighetsägare i de yttre delarna av Brevik. Det är i dag långt kvar till en riktig detaljplan, men det är vår förhoppning att det ska bli möjligt under förutsättning att viktiga miljökrav kan klaras. Etapp 7 Solberga och etapp 9 Ugglevägen är nu i byggfas. Etapp 8 Raksta och 10 Brobänken är i planfas, och planläggningen av etapp 11 Tegelbruket ska påbörjas under 2014. Under perioden 2015-2018 kommer sedan planläggningen av ytterligare tre eller fyra etapper att påbörjas.

Särskilda uppdrag

De särskilda uppdragen för plan och exploatering som ska genomföras under mandatperioden innebär att:

- arbeta fram en centrumutvecklingsplan för Trollbäcken som omfattar sträckan längs Vendelsövägen från Drevviken till Södergården i syfte att möjliggöra mindre förtätningar med bostäder och förbättrat service- och centrumutbud
- planera Trädgårdsstadens tredje etapp
- genomföra ett arbete i syfte att effektivisera Tyresös företagsområden så att fler arbetsplatser kan rymmas, fler företag etableras eller tillåtas expandera
- etablera ett kultur- och kunskapscentrum med högskoleförberedande program i samverkan med vuxenutbildning och kulturverksamhet i anslutning till Tyresö centrum
- utarbeta riktlinjer och en process kring strategiska markförvärv.

Anslag (driftbudget)

Belopp i mkr	2016	2017	2018	2019
Netto	18,0	18,0	18,0	18,0

Aktuella investeringar under perioden

Exploatering Östra Tyresö

Exploatering övriga Tyresö

Nytt kartsystem

Markreserv

Ärendehanteringssystem

Samlingsanslag för samhällsbyggnadsutredningar

Samlingsanslag, sociala boenden

Ombyggnad av Tyresö centrum till den nya visionen

Trädgårdsstaden

Kryddvägen

Grindstolpen

Prästgårdsv/Apelv

Vendelsöv 42/Kringlan

Gymnasietomten Wättinge

Åkervägen, Trollbäcken

Åkervägen, Trollb, exploateringsbidrag

Granitvägen

Granitvägen, exploateringsbidrag

Nyfors markanvisningstävling

Indikatorer som följs upp

- Antalet bostäder i antagna detaljplaner under året.

Verksamhetsområde 11: Vaghållning och park

Verksamhet och syfte

Vaghållnings- och parkverksamheten syftar till att hålla bra, framkomliga och trygga vägar med bra beläggningar och god belysning. Detta för att säkerställa en säker trafikmiljö för alla trafikantgrupper året runt. Verksamheten vårdar och utvecklar parker, grönmiljöer och lekplatser för att de ska vara säkra, tillgängliga och ha ett högt lekvärde. Verksamheten deltar också i detaljplanarbetet och tar fram skötselplaner.

Verksamhetens inriktning

Ett av Tyresös största projekt är de stora satsningarna på Tyresövägen. Det investeras i åtgärder som förbättrar framkomligheten för såväl privatbilism och kollektivtrafik, som gång- och cykeltrafik. Det skapas sammanhängande gång- och cykelstråk hela vägen från Östra Tyresö till Tyresö Centrum. Vägen breddas steg för steg till tre körfält. Nya infartsparkeringar skapas, busshållplatser förlängs så att fler bussar ryms, farthinder och farliga passager byggs bort från vägen.

Framkomligheten behöver även förbättras längs Gudöbroleden genom Trollbäcken, och det gör vi i samverkan med Trafikverket. I samarbete med både Trafikverket och Stockholms Stad vill vi se på möjligheten att ta bort trafikljuskorsningen i Skrubba och förlänga Bollmoravägen från Skrubba Malmväg till Gudöbroleden för att på så sätt öppna upp området mer. Tyresö och våra grannkommuner genomför stora satsningar på bättre cykelstråk till Haninge, Nacka och Stockholm. I Tyresö satsar Alliansen 6 miljoner om året på cykeltrafiken fram till 2020, vilket ger Tyresö ett mycket bra cykelnät. Cykelpendlingen underlättas genom fler och bättre cykelparkeringar vid knutpunkter. Satsningen på att förbättra all skyltning fortsätter också. Gång- och cykelvägar och busshållplatser är prioriterade när det gäller kommunens tillgänglighetsanpassning.

Tyresö är en av Sveriges mest trafiksäkra kommuner, och det är något som Alliansen slår vakt om. Att skapa trygga skolvägar är prioriterat. En förbättrad trafiksäkerhet är också en viktig effekt av de nya detaljplanerna i bland annat Östra Tyresö och även i översynen av detaljplanerna för Trollbäcken. Tyresö ska vara en kommun med välskötta parker och närhet till grönområden. Alliansen vill därför se en fortsatt utveckling av Fornuddsparken och av nya parker inom projektet Norra Tyresö Centrum.

Särskilda uppdrag

De särskilda uppdragen för verksamhetsområdet Vaghållning och park som ska genomföras under mandatperioden innebär att:

- vidta fortsatta åtgärder för förbättrad framkomlighet längs Tyresövägen
- fördjupa samarbetet med Trafikverket och andra parter för bättre framkomlighet längs Gudöbroleden.

Anslag (driftbudget)

Belopp i mkr	2016	2017	2018	2019
Netto	70,7	70,7	70,7	70,7

Aktuella investeringar under perioden

Tyresövägen (från Bäverbäcken och österut)

Utbyggnad av cykelvägar

Brygga vid Klövberget

Samlingsanslag för gata och park

Utbyggnad Radiovägen

Indikatorer som följs upp

- Rankning i cykelfrämjandets kommunvelometer, som avser meter underhållen cykelväg till barmarksstandard.
- Beläggningsprogram kronor per invånare

Verksamhetsområde 12: Miljö och trafik

Verksamhet och syfte

Miljö- och trafikenhetens verksamheter syftar till att vårda, utveckla och bevara den oexploaterade och den exploaterade miljön och verka för en långsiktigt ekologisk hållbar utveckling. Enheten verkar också för en bra trafikplanering, en god trafiksäkerhet för alla trafikantgrupper, en förbättrad folkhälsa och en ökad tillgänglighet på gator och i parker för alla medborgare.

Verksamhetens inriktning

Alliansens Tyresö ska ligga i framkant i omställningen till ett hållbart Sverige. Genom att planera på ett hållbart sätt med god miljö i fokus når vi långt. Att förtäta kommunens centrala delar är ett exempel på byggande som är bra ur miljöperspektiv. Byggandet i Tyresö ska samtidigt anpassas till den omgivande miljön och naturen. På detta sätt kan vi motverka onödig sprängning och avverkning. Att vi tillsammans med övriga kommuner på Södertörn satsar på att minska transporternas miljöbelastning genom att samordna varutransporter och ha en infrastruktur för förnyelsebara drivmedel är viktigt och ger stora effekter. Detta gäller också renhållning och andra transporter, vilket framgår av tydliga krav i våra upphandlingar.

I dag är Tyresö en av Sveriges mest naturskyddade kommuner med Tyresta Nationalpark och sex naturreservat. Beslut har tagits om ett sjunde – Klövberget. Vi vill även göra naturreservat av Telegrafberget och området runt Barnsjön kommande år.

För oss är det viktigt med en välutbyggd och välfungerande kollektivtrafik. Vi jobbar för ännu tätare och snabbare busstrafik från alla delar av Tyresö – Brevik, Strand, Centrum/Bollmora, Krusboda och Trollbäcken – till Gullmarsplan och centrala Stockholm.

När etapp 7 Solberga är utbyggd kommer det att gå busstrafik till Raksta. I den stamnässtrategi för länet som antagits av landstinget kopplas busstrafik från norr och söder samman, så att linjer från Tyresö fortsätter vidare från Gullmarsplan till centrala Stockholm, Universitetet och Täby/Vaxholm hela trafikdygnet alla dagar. Alliansen i Tyresö står helhjärtat bakom detta arbete. Även ny och snabbare stombusstrafik från Tyresö längs Örbyleden mot viktiga mål som Huddinge Sjukhus, Södertörns Högskola och Flemingsberg bör kunna komma på plats inom de närmaste åren. I kommunens diskussioner med trafikförvaltningen är det samtidigt prioriterat att fortsätta att skapa tätare och snabbare tvärförbindelser mot Haninge, Nacka och Huddinge. Även förbättrad kollektivtrafikmatning till tunnelbanan i till exempel Skarpnäck som komplement till Gullmarsplan är önskvärt, liksom matning till pendeltågsnätet i till exempel Älvsjö eller Årstaberget, vilket sammantaget medverkar till att avlasta Nynäsvägen. Vi har även tagit initiativ till att se över och förbättra tvärförbindelserna inom kommunen. Ett viktigt steg här är att möjliggöra busstrafik till Skälsätra.

Särskilda uppdrag

De särskilda uppdragen för verksamhetsområdet Miljö och trafik som ska genomföras under mandatperioden innebär att:

- följa upp och ta fram nya åtaganden enligt Tyresö kommuns klimatstrategi
- inleda arbetet med att upprätta naturreservat runt Telegrafberget och runt Barnsjön

- ställa om kommunens fordon till 100 procent miljöbilar inklusive elfordon
- utreda förutsättningarna för busstrafik till och genom Skälsätra.

Anslag (driftbudget)

Belopp i mkr	2016	2017	2018	2019
Netto	5,5	5,5	5,5	5,5

Indikatorer som följs upp

- Rankning i cykelfrämjandets kommunvelometer när det gäller meter nyttillkommen cykelbana.
- Andel miljöbilar i den kommunala organisationen (definition 2012)
- Andel inköpta ekologiska livsmedel i organisationen (inklusive restauranger och storkök)
- Insamlat matavfall per capita (kg).

Verksamhetsområde 13: Vatten och avlopp

Verksamhet och syfte

Syftet med VA-verksamheten i Tyresö kommun är att förse invånarna med ett gott och friskt dricksvatten, ta hand om och avleda avloppsvattnet från hushåll och industrier samt att avleda dagvatten med minsta möjliga olägenhet för invånarna.

Verksamhetens inriktning

Vatten och avlopp är något vi alla förväntar oss ska fungera. Genom att hålla ett bra tempo i underhållet och förnyelsen av ledningsnätet i Tyresö säkerställer vi det. Verksamheten ska samtidigt ha fokus på goda miljöåtgärder.

Genom att vi fortsätter att bygga ut det kommunala VA-nätet ansluts varje år fler invånare till det. Alliansens mål är att under perioden få kommunalt VA på plats i ett antal etapper på Brevikshalvön, i Raksta samt i Nyfors-området. När vår satsning på en ny sjöledning från Breviks Skola till Noret är färdig under denna period, blir det möjligt för oss att därefter påbörja arbetet med att etappvis även ansluta fastigheter i Yttre Brevik till VA-nätet.

Särskilda uppdrag

De särskilda uppdragen för verksamhetsområdet Miljö och trafik som ska genomföras under mandatperioden innebär att:

- modell som kan medge större byggrätter i yttre Brevik under förutsättningar att individuella lösningar för bra avlopp och VA finns och kommunalt VA ligger långt bort i tiden.

Anslag (driftbudget)

Verksamheten finansieras till 100 procent via bruksavgifter.

Aktuella investeringar under perioden

Sjövattenledning Breviks skola–Noret
Samlingsanslag för vatten och avlopp

Indikatorer som följs upp

- Inköpt mängd vatten i förhållande till såld mängd
- Mängd avloppsvatten som levereras till Henriksdal.

Verksamhetsområde 14: Renhållning

Verksamhet och syfte

Kommunens renhållningsverksamhet ansvarar för att upprätta kommunala föreskrifter för hantering av hushållens avfall samt att samla, ta om hand och behandla detta avfall enligt gällande lagstiftning och på miljömässigt bästa sätt.

Verksamhetens inriktning

Renhållningsområdet i Tyresö har de senaste åren på Alliansens initiativ genomgått flera förändringar. Genom satsningar på matavfallsinsamling och behovstömning görs vinster för oss alla och inte minst miljön. Under den period som denna kommunplan avser ska vi fullfölja dessa satsningar.

Vi strävar även efter att ha nöjda abonnenter som upplever servicen som god. Som ett led i detta ska kretsloppscentralen i Petterboda fortsätta att utvecklas med fokus på återvinning och återbruk. Renhållningsverksamheten i Tyresö ska hålla en hög standard när det gäller hänsyn till miljön.

Särskilda uppdrag

De särskilda uppdragen för verksamhetsområdet Miljö och trafik som ska genomföras under mandatperioden innebär att:

- Fortsätta utveckla matavfallsinsamling för att få större täckningsgrad bland flerfamiljshus och bland verksamheter och företag.

Anslag (driftbudget)

Verksamheten finansieras till 100 procent via bruksavgifter.

Aktuella investeringar under perioden

Samlingsanslag för renhållning
Masshanteringsplats Mediavägen
Sopsug Norra Centrum

Indikatorer som följs upp

- Antal eller andel hushåll som är anslutna till matavfallsinsamlingen
- Nöjd medborgarindex (SCB)
- Mängd hushållsavfall per invånare

Verksamhetsområde 15: Bygglovsverksamhet

Verksamhet och syfte

Till bygglovsenhetens verksamhet hör att handlägga olika typer av bygglovsärenden, strandskyddsärenden, byggsamråd och tekniska samråd samt arbetsplatsbesök. En viktig del av verksamheten är även att ge råd till allmänheten och att utföra tillsyn. Verksamheten ska bedrivas i enlighet med plan- och bygglagen.

Verksamhetens inriktning

De senaste åren har bygglovsverksamheten i Tyresö utvecklats mycket positivt. Den gamla ordningen med långa handläggningstider och många undantag har bytts till en verksamhet som är professionell, smidig, snabb och håller en hög kvalitet. Alliansen är stolt över det goda och medvetna förändringsarbete som har genomförts.

Utmaningen är nu att bibehålla nivån i bygglovsverksamheten. Den ska i fortsättningen alltid präglas av hög kompetens, gott bemötande och korta handläggningstider för kompletta ärenden. Det ska vara lätt att som Tyresöbo eller företagare vara i kontakt med bygglovsenheten.

Anslag (driftbudget)

Belopp i mkr	2016	2017	2018	2019
Netto	5,4	5,4	5,4	5,4

Indikatorer som följs upp

- Bygglovsalliansen
- Servicemätning (SBA).

Verksamhetsområde 16: Näringsliv

Verksamhet och syfte

Näringslivsverksamheten ansvarar för att utveckla kontakterna och bygga nätverk med det lokala näringslivet. Vi ska verka för att ge goda förutsättningar för nyföretagande och nyetablering samt medverka till att förvaltningarna erbjuder en bra och effektiv service till näringslivet.

Syftet med näringslivsarbetet är att utveckla och säkerställa ett gott näringslivsklimat i Tyresö kommun.

Verksamhetens inriktning

Entreprenörsandan är stark i Tyresö. Här finns över 1 000 småföretag och nära 11 000 arbetstillfällen. En nära samverkan mellan kommunen och det lokala näringslivet är av stor betydelse, och är något vi i Alliansen ser som prioriterat i utvecklingen av Tyresö. Det är mot den bakgrunden som vi de senaste åren har tagit initiativ till att stärka näringslivsarbetet i Tyresö med en näringslivschef och även medvetet arbetat för att förbättra servicen och informationen till etablerade och nya företag. Detta har gett positiva effekter. Ett ytterligare steg för att förbättra kommunens näringslivsarbete är vårt deltagande i projektet "Förenkla helt enkelt". I detta projekt genomgår chefer och tjänstemän på en lång rad förvaltningar och nivåer inom kommunen tre utbildningssteg med syftet att de ska bidra till att utveckla och stärka företagsklimatet i Tyresö.

Företagsklimatet i Tyresö ligger sedan några år tillbaka på en hög nivå enligt olika mätningar, men vårt mål är att långsiktigt och stabilt vara i det absoluta toppskiktet när det gäller företagsklimatet. Det är en del av vår vision om Tyresö som den attraktivaste kommunen.

Det ska vara enkelt att vara företagare i Tyresö och att få den service som behövs. Kommunen ska dessutom vara ett föredöme genom att inte konkurrera med näringslivet. Genom kommunens planering kan vi också bidra till att förbättra för det lokala näringslivet. Fler arbetsplatser och företag kan rymmas och expandera i Tyresö genom översyn och genom att vi förtätar våra företagsområden och skapar fler lokaler i samband med olika byggprojekt. Ett bra lokalt företagsklimat bidrar även till hög sysselsättningsgrad.

Alliansen ser gärna ett stärkt samarbete mellan skolan och näringslivet. Detta stärker Tyresö kommun som en kommun med många kreativa entreprenörer. Även samarbetet mellan kommunen och det lokala näringslivet kan stärkas genom att vi tillsammans skapar någon form av företagsråd.

Särskilda uppdrag

De särskilda uppdragen för verksamhetsområdet Näringsliv som ska genomföras under mandatperioden innebär att:

- Fördjupa samarbetet med det lokala näringslivet för att stärka företagsklimatet.

Anslag (driftbudget)

Belopp i mkr	2016	2017	2018	2019
Netto	1,2	1,2	1,2	1,2

Verksamhetsområde 17: Gemensam verksamhet

Verksamhet och syfte

Verksamhetsområdet gemensam verksamhet omfattar kommunledningskontoret och konsult- och servicekontoret.

Kommunledningskontoret svarar för kommunens övergripande styrning, planering och uppföljning av kvalitet, ekonomi och personalfrågor, lokalförsörjning samt stöd till den politiska verksamheten. Avdelningen Medborgarfokus har som syfte att verka för att kommunens invånare ska vara nöjda med och ha god nytta av den kommunala verksamheten.

Konsult- och servicekontoret har till uppgift att ge stöd och service till verksamheterna när det gäller fastighetsförvaltning, IT, löne- och ekonomiadministration, upphandling och projektstöd.

Verksamhetens inriktning

Den gemensamma verksamheten är en lång rad olika verksamheter. Allt från information till löneutbetalningar samlas här. Stora delar av verksamheten är vad som kan kallas stödverksamheter eller back office. Det är här viktigt att sträva efter hög kvalitet i allt som genomförs. Genom att vara en attraktiv arbetsgivare ska kommunen säkerställa hög kompetens och hög servicegrad inom alla dessa enheter så att den utåtriktade verksamheten kan fokusera på sin verksamhet. Vi strävar dessutom efter hög effektivitet och god ekonomisk hushållning. Vi ser ett behov av att stärka verksamheter som till exempel upphandling och IT för att kommunen ska kunna möta utvecklingen och ligga i framkant.

Två verksamheter framstår som särskilt viktiga. Det är kommunens servicecenter som är vårt ansikte utåt, och vår granskningsenhet som kvalitetsgranskar, gör tillsyn och följer upp andra verksamheter inom alla kommunens områden. Satsningen på att utveckla ett servicecenter i kommunen som påbörjades 2006 har gett många positiva effekter och gjort det lättare för Tyresöbor att komma i kontakt med kommunen för att få hjälp, stöd, service och svar. Vi ska slå vakt om denna verksamhet och ständigt utveckla den för att verkligen kunna vara den effektiva och högkvalitativa serviceorganisation som Tyresö ska vara. Vi strävar även efter att fortsätta utveckla Tyresö kommun som en 24-timmars serviceorganisation genom att bland annat löpande införa fler e-tjänster. Kvalitetsenhetens tillsyn och granskning av allt från förskola till äldreomsorg är av största vikt, så att vi kan upptäcka och åtgärda brister snabbt. Genom bra tillsyn och granskning kan vi på ett effektivt sätt säkerställa hög kvalitet i våra verksamheter. Tyresöborna ska kunna lita på kommunen och på de verksamheter som bedrivs.

En annan viktig funktion är det interna konsult- och servicekontoret som har till uppgift att bistå och ge service till övriga förvaltningar i kommunen. För oss är det väsentligt att den verksamheten sköts på ett effektivt sätt som sänker kostnaderna för kommunens kärnverksamheter. För att hantera de stora ekonomiska utmaningarna som Tyresö kommun står inför bör kommunen fokusera på att

minska sina kostnader. Kommunen köper varor och tjänster för närmare en miljard per år. Genom att ta ett samlat grepp kring kommunens affärer kan kostnaderna minskas.

Tyresö verkar brett för ökad trygghet. Det brottsförebyggande arbetet och arbetet för att stärka tryggheten i Tyresö ska även fortsättningsvis präglas av gott samarbete mellan kommunen, våra olika förvaltningar och verksamheter samt externa aktörer.

Fastighetsavdelningen utför ett viktigt arbete för att förvalta och utveckla alla kommunens fastigheter. För några år sedan valde vi att prioritera en varaktig ekonomisk nivåhöjning av kommunens fastighetsunderhåll. Detta måste fortsätta framåt för att ge kommunens verksamheter bra lokaler att verka i.

I den gemensamma verksamheten ingår ansvar för lokalförsörjning. Satsningen på moderna lokaler för framtidens gymnasium är viktig. Planeringen är att Tyresö gymnasium får nya lokaler i centrumnära läge för de högskoleförberedande programmen och att nuvarande lokaler för yrkes- och introduktionsprogrammen samt gymnasiesärskolan upprustas.

Av hög prioritet är lokalisering av ett kultur- och kunskapscenter i centrumnära läge. Här samlas bland annat högskoleförberedande gymnasieutbildning, vuxenutbildning, bibliotek och kultur.

Särskilda uppdrag

De särskilda uppdragen för verksamhetsområdet gemensam verksamhet som ska genomföras under mandatperioden innebär att:

- Effektivisera arbetet inom konsult- och servicekontoret för att frigöra resurser för övriga förvaltningar och därmed möjliggöra att resurser i högre grad kan användas i respektive förvaltnings verksamhet.
- Utveckla Tyresö kommun till en 24-timmars serviceorganisation bland annat genom att löpande utveckla nya e-tjänster.
- Utveckla Tyresö kommuns arbete med kost inom berörda verksamheter genom att inrätta en befattning som gastronomisk chef.
- Fortsätta arbetet med att energieffektivisera kommunens fastigheter.
- Se över prissättningsmodellerna för intern service.
- Implementera e-handel i syfte att minska kostnaderna för inköp av varor och tjänster.
- Att öka förståelsen för hur kommunen gör sina inköp, öka konkurrensen i kommunens affärer samt att minska de relativa inköpskostnaderna med målsättningen att till 2020 ha sänkt inköpskostnaden med 10 procent.
- Kommunstyrelsen får i uppdrag att planera och projektera för etablering av ett kultur- och kunskapscenter i centrumnära läge. I centrat ingår gymnasium med högskoleförberedande program för minst 500 elever, vuxenutbildning, bibliotek, konsthall, café samt eventuellt konserthall och ytterligare samhällsfunktioner.

Anslag (driftbudget)

Belopp i mkr	2016	2017	2018	2019
Netto	82,1	78,1	78,1	78,1

Aktuella investeringar under perioden

Samlingsanslag för fastighetsinvesteringar initierade av hyresgäster

Samlingsanslag för fastighetsinvesteringar initierade av ägaren

Inventarier, IT och småinvesteringar

Indikatorer som följs upp

- Nöjd kundindex (egen undersökning)
- Outhyrda lokaler

Verksamhetsområde 18: Kommunalförbund

Verksamhet och syfte

Inom verksamhetsområdet kommunalförbund finns de verksamheter som kommunen bedriver i samarbete med andra kommuner i form av kommunalförbund, gemensam nämnd eller annat formaliserat samarbete (förutom Samordningsförbundet Östra Södertörn som utgör ett komplement till socialnämndens och gymnasie- och arbetsmarknadsnämndens verksamheter). Här finns också kostnader för kommunens medlemskap i intresseorganisationer samt för kommunrevisionen. Det gäller följande verksamheter eller poster:

- Södertörns Brandförsvarsförbund som har hand om räddningstjänsten för tio medlemskommuner. Tyresös andel i förbundet är 9,08 procent.
- Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund som svarar för miljö- och hälsoskyddstillsyn för kommunerna Haninge, Nynäshamn och Tyresö. Tyresös andel i förbundet är 29,6 procent.
- Södertörns överförmyndarnämnd som drivs i form av en gemensam nämnd och svarar för överförmyndarverksamheten för Botkyrka, Haninge, Huddinge, Nynäshamn och Tyresö kommuner. Tyresös andel i förbundet är 11,5 procent.
- Samordningsförbundet Östra Södertörn
- Avgifter för medlemskap i Sveriges Kommuner och Landsting och i Kommunförbundet Stockholms län.
- Arvoden och omkostnader för kommunens revisorer samt konsultkostnader för revisorernas biträde.

Verksamhetens inriktning

Tyresö är medlem i två olika kommunalförbund och en gemensam nämnd. Det är dock inte kommunfullmäktige i Tyresö som anger planer och mål för dessa verksamheter, utan det sker inom förbunden i respektive styrelse eller direktion efter de förbundsordningar som finns. Att Tyresö är medlem i kommunalförbund har sin bakgrund i en vilja att samverka, samordna och förbättra verksamheter som är viktiga och där gemensamt arbete ger bättre service till medborgaren. Södertörns brandförsvarsförbund som är det äldsta av våra tre förbund ansvarar för räddningstjänsten i tio kommuner och bedriver en bra verksamhet. Förbundet är långt framme när det gäller det förebyggande arbetet och brandskyddsarbetet för att minimera antalet bränder. Förbundet är också långt framme i arbetet med jämställdhet och mångfald i räddningstjänsten. Alliansen i Tyresö står helhjärtat bakom arbetet.

Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund bedriver en viktig verksamhet när det gäller tillstånd och tillsyn inom miljö- och hälsoområdet. Genom bildandet av förbundet har medlemskommunerna kunnat öka sin tillsyn till den nivå den borde ha, men tidigare nästan aldrig nådde upp till. För Tyresös del har detta varit mycket positivt. Samtidigt har vi uppnått ekonomiska effektiviseringar. Kundnöjdheten inom detta område har varierat de senaste åren, och vi menar att ett viktigt fokus måste vara att fortsätta utveckla bemötande och service.

Södertörns överförmyndarnämnd är en gemensam nämnd som har hand om överförmyndarverksamheten. Det är ett område som inte berör så många individer men för de som är berörda är det

oerhört viktigt att det sköts på ett tillfredsställande sätt. Även på detta område har kommunerna tidigare på egen hand haft svårt att leva upp till de krav på tillsyn och uppföljning som medborgarna med rätta kan ställa. Efter bildandet av den gemensamma verksamheten fungerar verksamheten nu på ett betydligt bättre sätt.

Anslag (driftbudget)

Belopp i mkr	2016	2017	2018	2019
Netto	41,3	41,8	42,3	42,8

Verksamhetsområde 19: Politisk verksamhet

Verksamhet och syfte

Verksamhetsområdet politisk verksamhet omfattar kommunfullmäktige och kommunstyrelsen inklusive råd och beredningar under kommunstyrelsen och ersättningar till årsarvoderade förtroendevalda. Verksamheten består till största del av kommunfullmäktiges och kommunstyrelsens sammanträden, utbildningar och konferenser. Vidare innefattas partistöd till de politiska partierna representerade i kommunfullmäktige samt stöd till den politiska organisationen i form av politiska sekreterare. Även administration av allmänna val och lokala folkomröstningar ingår i verksamhetsområdet.

Verksamhetens inriktning

Tyresö kommun har sedan länge haft en effektiv och ganska liten politisk överbyggnad på organisationen. Detta har tydligast syns genom att Tyresö legat i topp i den årliga rankningen av landets kommuner utifrån vem som har lägst kostnad för politiken, det vill säga förtroendevalda och det politiska systemet. Vid den senaste mätningen var Tyresö bäst i Stockholms län.

Vi kommer fortsätta att sträva efter att vara kostnadseffektiva och inte låta det politiska systemet svälla på bekostnad av annat. En digitalisering av sammanträdeshanteringen för politiken i Tyresö har genomförts och nu måste vi vårda och utveckla detta så att det fungerar tillfredsställande. En utmaning för de politiskt förtroendevalda i Tyresö är att nå ut mer till Tyresöborna. Vi behöver ständigt utveckla bättre forum för medborgarkontakter så att fler känner att de har möjlighet att påverka och har ett inflytande över utvecklingen i vår kommun.

Anslag (driftbudget)

Belopp i mkr	2016	2017	2018	2019
Netto	21,9	22,6	23,8	24,5

Verksamhetsområde 20: Tyresö Bostäder AB

Verksamhet och syfte

Tyresö Bostäder ska på affärsmässiga grunder förvalta och förmedla attraktiva bostäder inom kommunen. Vidare ska bolaget verka för att skapa social gemenskap, god service och trygghet. Bolaget ska i sin planering verka för att ungdomar som söker sitt första boende samt äldre som efterfrågar anpassat boende får sina behov tillgodosedda. Bolaget ska också samarbeta med socialförvaltningen om förturer.

Verksamhetens inriktning

Tyresö Bostäder är kommunens största hyresvärd och spelar därmed en viktig roll för bostadsförsörjningen. Hyresrätten som bostadsform kompletterar marknaden och ger valfrihet för våra invånare. Vårt mål med Tyresö Bostäder är att för de boende skapa boendeglädje under parollen ”där man vill leva och bo”.

Inom ramen för Tyresö Bostäder bygger och planerar Tyresö kommun nya hyresrätter. Byggstarten för projektet Hasselbacken med 200 bostäder, lokaler och nytt kontor för Tyresö Bostäders verksamhet sker nu i sommar (2014). Planeringen har även påbörjats för cirka 100 lägenheter i Norra Tyresö Centrum (beräknad byggstart 2016) samt 160 lägenheter på Maria Sofias väg i Tyresö Strand (beräknad byggstart 2018). Därefter kommer 150–200 lägenheter att planeras i Trollbäcken vid Vendelsövägen och Centralområdet som sedan kommer byggas med byggstart efter 2018.

Särskilda uppdrag

Det särskilda uppdraget för Tyresö bostäder AB som ska genomföras under mandatperioden innebär att:

- upprätta en treårig bolagsplan
- att inom ramen för en ansvarsfull ekonomi, öka sitt byggande, vilket innebär att bolaget parallellt planerar och genomför mer än ett projekt.

Aktuella investeringar under perioden

200 bostäder samt kontor vid Hasselbacken

100 lägenheter i Norra Tyresö centrum

160 lägenheter på Maria Sofias väg

Indikatorer som följs upp

- Nöjd kundindex (egen undersökning)

Verksamhetsområde 21: Övriga bolag

Verksamhet och syfte

Tyresö Näringslivsaktiebolags verksamhet består av att köpa, förvalta och sälja mark samt förvärva, bygga och förvalta lokaler för näringslivsändamål.

Tyresö Vindkraft AB ska äga och leasa ut vindkraft till Tyresö kommun och Tyresö Bostäder AB.

Verksamhetens inriktning

Tyresö Näringsliv AB har spelat en viktig roll i Tyresös utveckling genom att förvalta och sälja marken till bland annat Södra Lindalens företagsområde. I dag är bolaget ägare enbart till det så kallade brädgårdsområdet i Tyresö Strand. På området planeras för kommunal verksamhet i framtiden, och därför avser kommunen att förvärva fastigheten från bolaget och avveckla bolaget.

Tyresö kommun äger tillsammans med Tyresö Bostäder även bolaget Tyresö Vind AB. Bolaget levererar miljövänlig energi till kommunens verksamheter och bidrar till den klimatomställning som pågår.

Aktuella investeringar under perioden

Inga investeringar planeras under perioden.

Kapitel 6. Program för uppföljning av privata och kommunala utförare

Behandlas i särskilt ärende i kommunfullmäktige 2015-06-16.

Kapitel 7. Uppföljning, internkontroll och kommunikation

Uppföljning av mål, ekonomi och kvalitetsgarantier

Kommunfullmäktige ansvarar för kommunens övergripande och långsiktiga styrning genom att ange mål, inriktning, omfattning och kvalitet. **Kommunstyrelsen** verkställer kommunfullmäktiges beslut och ska dessutom utöva tillsyn över nämnderna. Det är kommunstyrelsen som fastställer formerna för hur verksamheter och ekonomi ska följas upp och rapporteras.

Kommunstyrelsens uppföljning till fullmäktige sker genom delårsrapporter och årsredovisning. Delårsrapporterna görs var fjärde månad per den 30 april och den 31 augusti. De ska innehålla utfall och ekonomiska prognoser för drifts- och investeringsbudget samt redovisa måluppfyllelse för de strategiska målen. Årsredovisning görs vid varje årsskifte.

Granskningsplan för kvalitetsenhetens tillsyn och granskningar fastställs av kommunstyrelsen årligen. En samlad redovisning och de slutsatser som kan dras av detta arbete redovisas i kommunstyrelsen och i årsredovisningen.

Avvikelser ska rapporteras

Nämnderna är ansvariga för sina verksamheter och ska följa upp sin verksamhet och ekonomi i tillräcklig omfattning. Nämnderna ska lämna delårsrapport var fjärde månad per den 30 april och den 31 augusti och en verksamhetsberättelse vid årets slut. Delårsrapporten ska innehålla utfall, ekonomiska prognoser och bedömning av måluppfyllelse för nämndens mål. Den ska även innehålla förslag på åtgärder som nämnden avser vidta vid avvikelser. Delårsrapporter och verksamhetsberättelsen behandlas i nämnden och därefter i kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.

Nämnderna ska därutöver följa upp verksamheten via kontinuerliga månadsuppföljningar per **februari, mars, juli och oktober**. Om nämnden bedömer att målen inte kommer att nås ska de rapportera eventuella avvikelser till kommunstyrelsen, så snart det är möjligt.

Bolagsstyrelsen är ansvarig för sin verksamhet. Bolagen ska lämna delårsrapport per 30 april och 31 augusti. Årsredovisning lämnas efter årets slut.

Förutom att bidra till de kommunala målen ska nämnderna säkerställa att de uppfyller de krav som ställs genom lagstiftning och andra styrdokument. Uppföljning och analys baseras på egenkontroll, riskhantering och avvikelshantering.

Riskhantering och internkontroll

Arbetet med riskhantering och internkontroll utgör ett komplement till övrig planering och uppföljning enligt styrprocessen. Det syftar till att upptäcka och korrigera felaktigheter, som till exempel dåligt utnyttjande av resurser eller för stort eller onödigt risktagande. Arbetet kommer till uttryck i riskhanterings- och kontrollplaner och redovisningar av interkontrollresultat.

Nämnderna beslutar om en riskhanterings- och kontrollplan i anslutning till att nämndplanerna behandlas och redovisar resultatet av genomförda internkontroller när nämndernas verksamhetsberättelser behandlas efter årets slut.

Även kommunstyrelsen utarbetar en riskhanterings- och internkontrollplan under hösten före varje verksamhetsår och redovisar resultatet av genomförda kontrollinsatser i kommunens årsredovisning.

Kommunikation

Det är viktigt att kommunplanens innehåll är väl känt av kommunens invånare, de förtroendevalda och kommunens medarbetare.

Den långsiktiga visionen, strategier och mål för mandatperioden kommuniceras till personal vid arbetsplatsträffar och till medborgare via kommunbilagan i Mitt i Tyresö och via tyreso.se.

Delårsrapporten redovisas på intranätet och tyreso.se, och diskussioner ska ske med berörd personal. Vid årets slut redovisas måluppfyllelsen tydligt i årsredovisningen och utvalda delar i kommunbilagan.

Kommunledningskontoret utarbetar en handlingsplan för kommunikation som beskriver de viktigaste budskapen och strategier för att nå ut med dessa. Varje verksamhet utarbetar, på basis av nämndplanerna, en kommunikationsplan som fastställer de viktigaste budskapen och innehåller kommunikationsinsatser kring det arbete som görs för att målen ska nås.

Kapitel 8. Styrprocessens årshjul

Kommunstyrelsens och kommunfullmäktiges samt nämndernas arbete med styrprocessen följer nedanstående kalendarium, det så kallade årshjulet.

Januari/februari

- Kommunstyrelsen genomför en årlig översyn av styrprocessen
- Kommunledningskontoret tar fram en omvärldsanalys
- Strategidagar med kommunstyrelsen och nämndpresidierna genomförs
- Kommunledningskontoret upprättar bokslut och årsredovisning

Mars/april

- Strategidagar med kommunstyrelsen och presidierna genomförs
- Förslag till anslagsfördelning till verksamhetsområdena tas fram
- Uppdrag till verksamhetsområdena formuleras
- Årsredovisning behandlas i kommunstyrelsen och kommunfullmäktige
- Nämndernas verksamhetsberättelser redovisas i kommunstyrelsen och kommunfullmäktige
- Omvärldsanalysen skickas på remiss till nämnder, bolag, råd och centrala samverkansgruppen
- Remissvaren sammanfattas
- Årlig översyn av taxor och avgifter
- Reviderad drift- och investeringsbudget

Maj/juni

- Kommunstyrelsen beslutar om förslag till kommunplan och budget för kommande år
- Delårsrapport per den 30 april behandlas i kommunstyrelsen och kommunfullmäktige
- Kommunfullmäktige beslutar om kommunplan för de tre kommande åren och skatt för ett år framåt

Augusti/september

- Nämnderna arbetar med kommunplanen och bryter ned den till ettåriga mål och budget i nämndplanerna
- Bolagen gör en treårig bolagsplan

Oktober

- Delårsrapport per den 31 augusti behandlas i kommunstyrelsen och kommunfullmäktige
- Nämnderna beslutar om nämndplan

November/december

- Kommunfullmäktige konfirmerar kommunplanen (vid valår ska nya fullmäktige fastställa planen)
- Kommunstyrelsen behandlar nämnd- och bolagsplaner
- Kommunstyrelsen och nämndernas presidier utvärderar styrprocessen
- Förvaltningarna tar fram verksamhets- och enhetsplaner

Bilagor

Bilaga 1: Förteckning över kommungemensamma styrdokument

Nedan redovisas Tyresö kommuns övergripande styrdokument som är gemensamma för kommunens samtliga verksamheter. De dokument som har reviderats eller tillkommit sedan förra årets kommunplan är markerade med fetstil.

Policyer

Policy för fakturerings- och kravverksamhet (KS 2005)

Finanspolicy (KF 2014)

Policy för upphandling (KF 2010)

Arbetsmiljöpolicy (KS 2007) inklusive handlingsplaner

Policy ”Att vara chef i Tyresö kommun” (KS 2007)

Personalpolicy (KS 2008)

Likabehandlingspolicy (KF 2012)

Pensionspolicy (KF 2015)

Kommunikationspolicy (2011)

Alkohol- och drogpolicy (KF 2011)

Riskhanterings- och försäkringspolicy (KF 2011)

Risk- och säkerhetspolicy (KF 2012)

Informationssäkerhetspolicy (KF 2014)

Energipolicy (KF 2014)

Brottsförebyggande policy (KS 2000, KS 2015 planerad revidering KF 2015)

Planer

Biblioteksplan (KF 2014)

Översiktsplan för Tyresö kommun (KF 2008)

Energiplan (KF 2008)

Grönplan (KF 2009)

Klimatstrategi (KF 2010)

Energieffektiviseringsstrategi (KS 2011)

Dagvattenhanteringsplan (KF 2011)

Krisinformationsplan (KD 2011)

Plan för hantering av extraordinära händelser (KF 2011)

Likabehandlingsplan (KS 2013)

Jämställdhetsplan 2015–2017 (KS 2015)

Verksamhetsplan kommunövergripande verksamheter inkl. kontrollplan (KS 2015)

Granskningsplan 2015 (KS 2014)

Kommunplan 2016–2018 (KF 2015)

Styrprocess för Tyresö kommun (KF 2011)

Program för uppföljning av privata utförare (KF 2015)

Tillgänglighetsplan (KS 2014)

Tillsynsplan enligt alkohollagen och tobakslagen (KS 2014)

Reglementen och delegationer

Gemensamt reglemente för samtliga nämnder (KF 2014)

Reglemente för valnämnden (KF 2013)

Revisionsreglemente (KF 2006)

Reglemente för kommunstyrelsen (KF 2012)

Reglemente för barn- och utbildningsnämnden (KF 2014)

Reglemente för byggnadsnämnden (KF 2014)

Reglemente för gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden (KF 2012)

Reglemente för kultur- och fritidsnämnden (KF 2014)

Reglemente för krisledningsnämnden (KF 2012)

Reglemente för socialnämnden (KF 2012)

Reglemente för Södertörns överförmyndarnämnd (KF 2010)

Attestreglemente (KF 2004)

Arkivreglemente (KF 2012)

Arbetsordning för kommunfullmäktige (KF 2010)

Arbetsordning för kommunala pensionärsrådet (KF 2010)

Arbetsordning för kommunala rådet för funktionshinder (KF 2010)

Arbetsordning för kommunstyrelsens utskott för miljö- och samhällsbyggnadsfrågor (KS 2011)

Arbetsordning för kommunledningsutskottet (KS 2014)

Arbetsordning för beredningen för medborgardialog och mångfald (KS 2014)

Delegationsordning inom kommunstyrelsens verksamhetsområde (KS 2013)

Bestämmelse om ersättning till förtroendevalda (KF 2014)

Omställnings- och pensionsavtal för förtroendevalda (KF 2014)

Bestämmelser om kommunalt partistöd (KF 2014)

Bestämmelser för bidrag till politiska ungdomsförbund (KF 2014)

Bolagsordning för Tyresö bostäder AB (KF 2014)

Ägardirektiv för Tyresö bostäder AB (KF 2012)

Bolagsordning för Tyresö Näringslivs AB (KF 2014)

Riktlinjer och föreskrifter

Allmänna ordningsföreskrifter för Tyresö kommun (KF 2013)

Lokala hälsoskyddsföreskrifter (KF 2011)

Lokal renhållningsordning (KF 2012)

Riktlinjer enligt alkohollagen (KS 2014)

Riktlinjer för synpunktshantering (KD 2014)

Riktlinjer för närhet och bemötande i Tyresö kommun (KD 2013)

Riktlinje för e-posthantering i Tyresö kommun

Riktlinjer för riskhantering och internkontroll (KS 2013)

Ekonomiska regler för resultatenheter (KF 2008)

Ekonomihandbok (KD 2013)

Riktlinje för upphandling i Tyresö kommun (KS 2010)

Rutin för direktupphandling 2015 (KD 2014)

Riktlinje för uppföljning och utvärdering av upphandlade avtal i Tyresö kommun (KS 2012)

Riktlinje för sponsring (KS 2011)

Riktlinjer för när förtroendevalda och anställda erbjuder förmåner av utomstående (KS 2011)

Riktlinje för representation, uppvaktning, resor m.m. (KS 2012)

Riktlinje för tjänsteresor (KS 2014)

Riktlinjer för bisysslor (KD 2012)

Riktlinjer för arbete med hbt i Tyresö (KS 2013)

Riktlinjer för användning av sociala medier (KD 2013)

Riktlinjer för inventarieförteckning och stöldskyddsmärkning i Tyresö kommuns verksamheter (KD 2012)

Tillgänglighetshandbok (KF 2012)

Riktlinjer vid klotter och liknande skadegörelse (KS 2013)

Rutiner och uppdragsbeskrivning säkerhetsorganisation i Tyresö kommuns verksamheter (KD 2013)

Riktlinjer för systematiskt brandskyddsarbete (KD 2013)

Riktlinjer för hantering av extraordinära händelser i Tyresö kommun (KD 2014)

Riktlinjer i händelse av oljeutsläpp till havs (KS 2011)

Riktlinjer för tillfällig övernattning i skollokaler och liknande i Tyresö kommuns verksamheter (KD 2012)

Riskhantering – gemensamma rutiner för Tyresö kommun 2015 (KD 2015)

Riktlinje för information vid kris (KD 2015)

Riktlinjer för internationellt samarbete (KF 2015)

Riktlinje för konstnärlig gestaltning av offentliga byggnader och allmänna platser (KS 2014)

Politisk beslutsprocess för detaljplaner (KF 2015)

Riktlinjer för markanvisningsavtal (KF 2015)

Riktlinjer för exploateringsavtal (KF 2015)

Styrdokument som upphört sedan kommunplan 2014

Arbetsordning för demokratiberedningen (KS 2011)

Arbetsordning för kommunstyrelsens särskilda utskott (KS 2011)

Rutin för klagomålshantering (KS 2001)

Bilaga 2 Förteckning över indikatorer för de strategiska målen

Tyresö är en av Sveriges mest attraktiva boendekommuner

Indikator

- Andel Tyresöbor som kan rekommendera Tyresö som boendekommun - Svenskt Kvalitetsindex
- Tyresös medborgare bedömer hur det är att bo och leva i kommunen - Nöjd regionindex SCB:s medborgarundersökning
- Kan du rekommendera vänner och bekanta att flytta till din kommun? SCB:s medborgarundersökning
- "Här är det bäst att bo" Tyresös ranking - Tidningen Fokus
- Bibliotek, kultur och fritid - andel föreningsaktiva ungdomar (7-20 år) SCB
- Plan och exploatering - antal bostäder i antagna detaljplaner under året
- Väghållning och park - Ranking i cykelfrämjandets kommunvelometer avseende underhållen cykelväg och barmarksstandard
- Väghållning och park - Belägningsprogram kronor per invånare
- Miljö och trafik - andel miljöbilar i den kommunala organisationen
- Miljö och trafik - andel inköpta ekologiska livsmedel i organisationen (inkl. restauranger och storkök)
- Miljö och trafik - Insamlat matavfall per capita (kg)
- Miljö och trafik - Ranking i cykelfrämjandets kommunvelometer avseende nyttillkommen cykelbana
- Renhållning - Hushåll som är anslutna till matavfallsinsamling
- Tyresö Bostäder AB - Nöjd Kundindex, enkät till hyresgäster

Tyresö är en av Sveriges bästa skolkommuner

Indikator

- Grundskola - genomsnittligt meritvärde (åk 9), Kolada
- Grundskola - andel behöriga elever till ett yrkesprogram (åk 9), Kolada

- Grundskola - andel elever som nått målen i alla ämnen, Kolada
- Grundskola - andel elever som är nöjda med sin skola (årskurs 5) Kolada
- Grundskola - andel elever som är nöjda med sin skola (årskurs 8) Kolada
- Grundskola - andel nöjda föräldrar med barnets fritidshem (årskurs 2), enkät
- Grundskola - ogiltig frånvaro i högstadiet (åk 7-9)
- Gymnasieskola - andel elever som fullföljt gymnasieutbildning efter fyra år, Kolada
- Förskola - andel föräldrar som är nöjda med sitt barns förskola (1-5år), enkät

Tyresöborna är nöjda med den kommunala servicen

Indikator

- Medborgarnas betyg på kommunens verksamheter - Nöjd medborgarindex SCB:s medborgarundersökning
- Omsorg om personer med funktionsnedsättning - antal personer med daglig verksamhet enligt LSS som får arbete eller börjar studera
- Omsorg om personer med funktionsnedsättning - andel medborgare som söker bistånd som anger att de är nöjda med biståndsavdelningens arbete med information, bemötande och handläggningstider
- Äldreomsorg - andel brukare som anger att de är nöjda/mycket nöjda inom hemtjänst. Socialstyrelsens brukarundersökning
- Äldreomsorg - brukare i särskilt boende som riskbedöms när det gäller fall, undernäring respektive trycksår (65 år och äldre) Senior Alert kvalitetsregister
- Äldreomsorg- andel brukare som anger att de är nöjda/mycket nöjda inom särskilt boende. Socialstyrelsens brukarundersökning
- Bibliotek, kultur och fritid - medborgares sammanställda betygsindex avseende faktorn fritidsmöjligheter Nöjd region index SCB:s medborgarundersökning
- Bibliotek, kultur och fritid - medborgares sammanställda betygsindex avseende faktorn kultur Nöjd medborgarindex SCB:s medborgarundersökning
- Bibliotek, kultur och fritid - medborgares sammanställda betygsindex avseende faktorn idrotts- och motionsanläggningar Nöjd medborgarindex SCB:s medborgarundersökning
- Renhållning - Tyresös medborgare bedömer renhållning och sophämtning i kommunen - Nöjd Medborgarindex SCB:s medborgarundersökning
- Bygglov - andel som instämmer helt på påståendet "jag är nöjd med handläggningen i sin helhet. "Bygglovsalliansen"

Tyresöborna kan påverka kommunens verksamhet

Indikator

- Medborgarnas betyg på det inflytande de har på kommunens verksamheter och beslut- Nöjd Inflytandeindex SCB:s Medborgarundersökning
- Fritidsgårdar - ungdomars upplevelse av inflytande i verksamheten enkät

Tyresö hör till de 25 bästa kommunerna i Sverige när det gäller företagsklimat

Indikator

- Företagare inom kommunen bedömer kommunens företagsklimat - Svenskt Näringsliv
- Så uppfattar företagare utanför kommunen servicen de fått från kommunen - SBA Servicemätning
- Tyresös ranking i "Årets företagarkommun" - UC/Företagarna
- Bygglov - så nöjda är företagare utanför kommunen med servicen de fick, NKI Bygglov, SBA

Tyresös företagare är nöjda med den service och det bemötande de får i kommunen

Indikator

- Företagare inom kommunen bedömer kommunens företagsklimat - Svenskt Näringsliv

Arbetslösheten i Tyresö är bland de lägsta i regionen och sysselsättningsgraden hög

Indikator

- Andel arbetslösa (16-64år) i kommunen per år - Arbetsförmedlingens arbetslöshetsstatistik
- Arbetscentrum - andel av kommunens ungdomar som varken studerar eller arbetar (16-20 år)
- Arbetscentrum - andel arbetslösa i kommunen (16-64 år) egen statistik

Varje verksamhetsområde ska bedrivas inom ramen för tilldelade ekonomiska resurser

Indikator

- Ekonomiskt resultat
- Individ- och familjeomsorg - andel av medborgarna som har varit i behov av försörjningsstöd
- Vatten och avlopp - Inköpt mängd vatten i förhållande till såld mängd
- Renhållning - mängden (kg) hushållsavfall per invånare och år
- Nöjd kundindex för konsult- och servicekontoret (enkät, riktar sig till kommunens chefer)
- Kostnad för outhyrda lokaler

Kommunens samlade resultat i den reguljära verksamheten, uppgår till minst två procent av skatteintäkter och statsbidrag

Indikator

- Årets resultat i förhållande till skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning

Investeringar i den skattefinansierade verksamheten finansieras via kassaflöde från den löpande verksamheten

Indikator

- Andel investeringar i skattefinansierad verksamhet som finansierats med egna medel.

Medarbetarna rekommenderar Tyresö som arbetsgivare

Indikator

- Andel av kommunens anställda som skulle rekommendera Tyresö kommun som arbetsgivare. Medarbetarenkät

Medarbetarnas sjukfrånvaro är lägre än fyra procent

Indikator

- Den totala sjukfrånvaron i kommunen (%)

Sysselsättningsgraden är anpassad till de anställdas önskemål

Indikator

- Andel av de anställda i kommunen som anger att sysselsättningsgraden är anpassad till deras önskemål. Medarbetarenkät

I de fall källa inte anges hämtas uppgifterna från kommunens egen statistik.

Bilaga 3. Sammanställning över samtliga politiska prioriteringar under perioden 2015–2019

Politiska prioriteringar under perioden 2015-2019						
Belopp i mkr	VO	2015	2016	2017	2018	2019
Höjning av anslagsnivå						
Uppräkning av förskolepeng	Förskola	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0
Förstärkt studie- och yrkesvägledning	Grundskola	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Modersmål och studiehandledning	Grundskola	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
Uppräkning av skolpeng	Grundskola	9,8	9,8	9,8	9,8	9,8
Barn i behov av särskilt stöd	Grundskola		1,5	1,5	1,5	1,5
Lönekompensation	Individ- och familjeomsorg	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
Förstärkning av förebyggande arbete	Individ- och familjeomsorg	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5
Satsning på vård- och behandlingsinsatser	Individ- och familjeomsorg	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5
Hemsjukvård, skatteväxling	Omsorg om personer med funktionsnedsättning		3,6	3,6	3,6	3,6
Nytt gruppboende	Omsorg om personer med funktionsnedsättning	5,6	5,6	5,6	5,6	5,6
Förstärkning	Omsorg om personer med funktionsnedsättning	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5
Pris- och lönekompensation	Äldreomsorg	2,9	2,9	2,9	2,9	2,9
Förstärkt studie- och yrkesvägledning	Gymnasieskola	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Ökat anslag till elever i behov av stöd	Gymnasieskola	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0
Modersmål och studiehandledning	Gymnasieskola	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3
Uppräkning av programpris m m	Gymnasieskola	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0
Länsprislista	Gymnasieskola		2,5	2,5	2,5	2,5
Implementering av "Ung i Tyresö"	Arbetscentrum	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
Feriearbeten	Arbetscentrum	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
Inrätta offentligt skyddade anställningar	Arbetscentrum		0,3	0,3	0,3	0,3
Kapitalkostnad Tyresövallen	Bibliotek, kultur och fritid	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
Bidrag stiftelsen Tyresta	Bibliotek, kultur och fritid	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3

Gränser och kartunderlag	Plan och exploatering	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
Beläggningsunderhåll och parkskötsel	Väghållning och park	2,9	2,9	2,9	2,9	2,9
Kapitalkostnader	Väghållning och park	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0
Ökade kapitalkostnader	Väghållning och park		4,0	4,0	4,0	4,0
Klövbergets naturreservat	Miljö och trafik	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Åtgärder klimatstrategi	Miljö och trafik		1,0	1,0	1,0	1,0
Ökade driftskostnader naturreservat	Miljö och trafik		0,5	0,5	0,5	0,5
Utökning av bygglovsverksamhet	Bygglovsverksamhet		1,3	1,3	1,3	1,3
Buffert för lokalomställning	Gemensam verksamhet	2,8	2,8	2,8	2,8	2,8
Ökning revision	Kommunförbund mm	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Normal uppräknig	Kommunförbund mm	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Nov: ökade politiska kostnader	Politisk verksamhet	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3
Kultur- och kunskapscentrum	Flera VO			35,0	35,0	35,0
Tidsbegränsade medel						
Profilfritids	Bibliotek, kultur och fritid	1,4	0,7			
Förstärkning	Individ- och familjeomsorg		3,6			
Förstärkning	Omsorg om personer med funktionsnedsättning		2,5			
Silviacertifiering	Äldreomsorg	1,9	1,9	1,9		
Projektering kultur- och kunskapscentrum	Gemensam verksamhet		4,0			
Allmänna val	Politisk verksamhet				0,4	0,4
Årlig ökning*						
Ökad kostnad, årlig ökning, ack.	Kommunalförbund mm		0,5	1,0	1,5	2,0
Ökad kostnad, årlig ökning	Politisk verksamhet		0,8	1,5	2,3	3,0
Summa politiska prioriteringar		91,3	116,6	142,1	141,8	143,1

Bilaga 4. Beslut om taxor och avgifter

Taxa/avgift	Beslut	Indexreglering?	Gäller fr.o.m.	Förvaltning
Vigsel (avbokningsavgift och vigselavgift för ej folkbokförda i Tyresö)	27 nov 2012 (KS)	Nej	2012-11-27	Kommunledningskontoret
Kopieringstaxa Mindre justeringar	13 okt 2011(KF), 16 maj 2013(KF)	Nej	2011-11-01 2013-06-01	Kommunledningskontoret
Felparkeringsavgift, kontrollavgifter, avgifter och viten för trafikanordningsplan, avgift för schaktnings-tillstånd	16 maj 2013 (KF)	Nej	2013-07-01	Samhällsbyggnadsförvaltningen
Avgift för upplåtelse av allmän platsmark samt flyttning, uppställning och skrotning av fordon	16 maj 2013 (KF)	Nej	2014-01-01	Samhällsbyggnadsförvaltningen
Taxa för upplåtelse av allmän plats, byggetableringar, uteserveringar m.m.	17 juni 2014	Nej	2014-07-01	Samhällsbyggnadsförvaltningen
Taxa enligt alkohollagen och tobakslagen	27 november 2014 (KF)	Ja, mot konsumentprisindex (KS)	2015-01-01	Kommunledningskontoret
Mät- och karttaxa Revidering	16 mars 2013 (MSU) 6 mars 2014 (KF)	Ja, mot prisbasbelopp	2013-05-01 2015-01-01	Samhällsbyggnadsförvaltningen
Kulturskolan	16 maj 2013(KF)	Ja – mot konsumentprisindex	2013-07-01	Utvecklingsförvaltningen
Biblioteksavgifter	11 juni 2009 (KF)	Nej	2009-07-01	Utvecklingsförvaltningen

Bygglovsavgifter			I enlighet med PBL ²	Samhällsbyggnadsförvaltningen
Plan- och bygglovstaxa	16 juni 2015 (KF)	Ja – mot prisbasbelopp	2015-07-01	Samhällsbyggnadsförvaltningen

---

² Enligt plan- och bygglagen.

Taxa/avgift	Beslut	Indexreglering?	Gäller fr.o.m.	Förvaltning
Förskole- och fritidsavgifter			Styrs av nationell maxtaxa	Barn-och utbildningsförvaltningen
Avgift för fritidsklubb	14 april 2011(KF)	Nej	2011-08-01	Barn- och utbildningsförvaltningen
Egenavgift för familjerådgivning	24 mars 2011 (KF) 27 nov 2014 (KF)	Indexering mot prisbasbelopp	2011-06-01 2015-01-01	Socialförvaltningen
Taxa inom omsorgen om äldre och personer med funktionsnedsättning*	14 april 2011 (KF)	Indexering mot prisbasbeloppet	2011-05-01 2013-01-01	Socialförvaltningen
Justering – höjning av förbehållsbelopp	15 nov 2012 (KF)			
Egenavgift för vuxna vid stöd- och omvårdnadsboende inom individ- och familjeomsorgen	16 april 2015 (KF)	Indexering mot prisbasbeloppet	2015-05-01	Socialförvaltningen
Renhållningstaxa	17 juni 2014 (KF)	Ja		Samhällsbyggnadsförvaltningen
Reviderad taxa	16 juni 2015 (KF)		2016-01-01	
VA-taxa	17 juni 2014 (KF)	Ja, konsumentprisindex		Samhällsbyggnadsförvaltningen
Reviderad taxa	16 juni 2015 (KF)		2016-01-01	
Lokaltaxor Kultur- och fritidsnämnden	10 maj 2012 (KF)	Nej	2013-01-01 2014-01-01	Utvecklingsförvaltningen
Avgift förlorat bibliotekskort	10 maj 2012	Nej	2013-01-01	Utvecklingsförvaltning
Evenemangstaxa	17 juni 2014	Nej	2015-01-01, 2016-01-01	Utvecklingsförvaltningen

* Högkostnadsskydd gäller enligt socialtjänstlagen. Den högsta avgiften får inte överstiga den nationella maxtaxan.

Taxa/avgift	Beslut	Indexreglering?	Gäller	Förvaltning
-------------	--------	-----------------	--------	-------------

			fr.o.m.	
Taxor inom Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbunds verksamhet för <ol style="list-style-type: none"> 1. prövning enl. miljöbalken 2. offentlig kontroll inom livsmedelsområdet 3. tillsyn enl. strålskyddslagen 4. kontroll av animaliska biprodukter 5. skydd för hot mot människors hälsa 6. handel med receptfria läkemedel 7. kopiering offentliga handlingar 	23 oktober 2014 (KF)	Årlig uppdatering i samtliga medlemskommuner senast oktober varje år	2015-01-01	Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund
Taxor för Södertörns brandförsvarsförbund <ol style="list-style-type: none"> 8. enl. lag om skydd mot olyckor 9. enl. lag o brandfarliga och explosiva varor 10. kopieringstaxa 	13 feb 2014 (KF)	Årlig uppdatering i samtliga medlemskommuner senast oktober varje år	2014-01-01	Södertörns brandförsvarsförbund

Bilaga 5: Finansiella sammanställningar - Tabell 1: Resultaträkning

	Budget 2015	Prognos 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018	Plan 2019
Förskola*	-276,9	-276,9	-287,5	-295,8	-308,9	-319,3
Grundskola*	-643,3	-653,3	-661,0	-670,2	-676,2	-685,0
Individ- och familjeomsorg*	-154,2	-160,7	-162,2	-161,4	-166,0	-168,0
Omsorg om personer med funktionsnedsättning	-222,4	-223,4	-232,9	-235,0	-239,7	-244,5
Äldreomsorg*	-293,4	-293,4	-308,5	-323,8	-337,9	-355,0
Gymnasieskola*	-206,3	-214,9	-208,1	-212,9	-221,3	-226,1
Vuxenutbildning*	-26,0	-26,0	-26,7	-27,2	-28,0	-28,3
Arbetscentrum*	-10,0	-10,0	-10,5	-10,7	-11,0	-11,1
Bibliotek, kultur och fritid, inkl. fritidsgårdar*	-120,4	-120,4	-121,2	-124,3	-127,8	-129,4
Plan och exploatering	-18,0	-18,0	-18,0	-18,0	-18,0	-18,0
Väghållning och park	-66,7	-66,7	-70,7	-70,7	-70,7	-70,7
Miljö, trafik och övrigt	-4,0	-4,0	-5,5	-5,5	-5,5	-5,5
Vatten och avlopp	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Renhållning	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bygglovsverksamhet	-4,1	-4,9	-5,4	-5,4	-5,4	-5,4
Näringsliv	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2
Gemensam verksamhet	-76,7	-76,7	-82,1	-78,1	-78,1	-78,1
Kommunalförbund mm	-42,2	-42,2	-41,3	-41,8	-42,3	-42,8
Politisk verksamhet	-21,1	-21,1	-21,9	-22,6	-23,8	-24,5
Politiska prioriteringar, kultur- o kunskapscentrum	0,0	0,0	0,0	-35,0	-35,0	-35,0
Politiskt prioriteringsutrymme	0,0	0,0	0,0	-24,9	-67,9	-135,3
Buffert för demografi	0,0	-11,0	-15,0	-15,0	-15,0	-15,0
Summa verksamhetsområden	-2 186,9	-2 224,7	-2 279,8	-2 379,4	-2 479,6	-2 598,2
Finansförvaltning (brutto)						
Pensioner inkl förvaltningskostnad	-50,0	-50,0	-50,0	-52,5	-56,0	-59,0
Förändring semesterlöneskuld	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
Förändring pensionsavsättning	-5,0	-5,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
Statsbidrag maxtaxa	18,0	17,0	17,0	17,0	17,0	17,0
Intäkt kapitaltjänst (internränta)	39,0	42,0	42,0	43,0	44,0	45,0
Övrigt	0,0	22,9	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa finansförvaltning	1,0	25,9	5,0	3,5	1,0	-1,0
Verksamhetens nettokostnader	-2 185,9	-2 198,8	-2 274,8	-2 375,9	-2 478,6	-2 599,2
Skatteintäkter, statsbidrag och utjämningsystem						
Skatteintäkter	2 005,2	2 014,5	2 127,6	2 219,1	2 312,3	2 402,5
Generella statsbidrag och utjämning	210,5	197,6	206,9	222,6	235,3	269,1
Summa skatteintäkter, statsbidrag och utjämningsystem	2 215,7	2 212,1	2 334,5	2 441,7	2 547,6	2 671,6
Finansiella intäkter	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0
Finansiella kostnader	-25 606	-20 000	-20 000	-24 000	-25 000	-26 000
Årets resultat	11,2	0,3	46,7	48,8	51,0	53,4
Generella statsbidrag och utjämning						
Inkomstutjämning	50,5	47,4	61,5	84,5	108,2	152,9
Kostnadsutjämning	85,4	83,3	89,2	91,0	92,6	95,0
Regleringsbidrag	4,0	-1,7	-11,0	-20,5	-33,5	-47,2
Strukturbidrag	4,6	4,7	4,7	4,8	4,9	5,0
Införandebidrag	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
LSS-utjämning	-5,0	-6,4	-9,5	-9,7	-9,9	-10,1
Fastighetsavgift	71,0	70,4	72,0	72,5	73,0	73,5
Sammanlagt	210,5	197,6	206,9	222,6	235,3	269,1

Tabell 2: Kassaflödesanalys

KASSAFLÖDESRAPPORT	Budget 2015	Prognos 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018	Plan 2019
Den löpande verksamheten	114,1	103,1	164,7	218,2	160,6	206,0
Årets resultat	11,2	0,3	46,7	48,8	51,0	53,4
Avskrivningar	82,0	82,0	82,0	83,0	83,0	83,0
Ökning pensionsavsättning	5,0	5,0	5,0	6,0	6,5	7,0
Ökning semester- och övertidsskulder	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Exploateringsintäkter	25,6	25,6	40,7	79,4	19,2	61,6
Ökning skatteskuld till staten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Minskning skattefordran på staten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ökning skattefordran på staten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Minskning skatteskuld till staten	-10,7	-10,7	-10,7	0,0	0,0	0,0
Investeringsverksamheten	-283,8	-200,0	-300,0	-300,0	-300,0	-300,0
Investeringar	-283,8	-200,0	-300,0	-300,0	-300,0	-300,0
Finansieringsverksamheten	150,0	100,0	135,0	80,0	140,0	100,0
Ökning av långfristiga skulder	150,0	100,0	135,0	80,0	140,0	100,0
Minskning av långfristiga skulder	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Årets kassaflöde	-19,7	3,1	-0,3	-1,8	0,6	6,0
Likvida medel vid årets början	86 300	103 400	103 403	103 403	103 401	103 402
Likvida medel vid årets slut	66 600	103 403	103 403	103 401	103 402	103 408
Förändring av likvida medel	-19,7	3,1	-0,3	-1,8	0,6	6,0

Tabell 3: Balansräkning

BALANSRÄKNING	Budget 2015	Prognos 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018	Plan 2019
Tillgångar						
Anläggningstillgångar	2 310,2	2 041,7	2 219,0	2 356,7	2 554,5	2 709,9
Omsättningstillgångar	272,3	314,0	313,8	312,0	312,6	318,6
varav kassa, bank	66,6	67,8	67,6	65,8	66,4	72,4
Summa tillgångar	2 582,5	2 355,8	2 532,8	2 668,6	2 867,1	3 028,5
Skulder						
Eget kapital	948,6	930,0	976,6	1 025,5	1 076,4	1 129,9
Avsättningar	182,0	187,2	193,2	200,2	207,7	215,7
Långfristiga skulder	1 120,1	904,2	1 039,2	1 119,2	1 259,2	1 359,2
Kortfristiga skulder	331,8	334,5	335,5	336,5	337,5	338,5
Summa eget kapital, avsättningar och skulder	2 582,5	2 355,8	2 544,4	2 681,3	2 880,7	3 043,2
Pensionsförpliktelser intjänade före 1998	864 800		846 084	840 420	834 549	826 200
Avsättningar (inkl löneskatt) enl Kpa	182 000		185 545	198 483	213 666	228 884
Förändring pensionsavsättning	8 989		3 545	12 938	15 183	15 218
Soliditet, %	3,2%	3,3%	5,8%	7,7%	9,1%	10,6%

Bilaga 6: Investeringsprogram

	<2015	2016	2017	2018	2019	>2019	Totalt
SKATTEFINANSIERADE INVESTERINGAR							
<u>Exploatering Östra Tyresö</u>							
Etapp 9 Brevik, Ugglevägen, utgifter	25 478	14 000	20 522				60 000
Etapp 9 Brevik, Ugglevägen, inkomster			-27 000				-27 000
Etapp 11 Tegelbruksvägen, utgifter	2 000	14 000	14 000	14 000			44 000
Etapp 11 Tegelbruksvägen, inkomster				-20 000			-20 000
Brevik etapp 10 Brobänken, utgifter	13 152	15 000	14 848				43 000
Brevik etapp 10 Brobänken, inkomster	0		-17 500				-17 500
Summa exploatering Östra Tyresö	40 630	43 000	4 870	-6 000	0	0	82 500
<u>Exploatering övriga Tyresö</u>							
Nyfors, utgifter	10 000	10 000					20 000
Nyfors, inkomster			-12 000				-12 000
Solberga etapp 7, utgifter	62 886	30 000	15 114				108 000
Solberga etapp 7, inkomster			-44 000				-44 000
Raksta etapp 8, utgifter	10 000	10 000	37 000	30 000			87 000
Raksta etapp 8, inkomster					-56 000		-56 000
Summa exploatering övriga Tyresö	82 886	50 000	-3 886	30 000	-56 000	0	103 000
<u>Investering i egna fastigheter, initierat av hyresgäster</u>							
Samlingsanslag för fastighet, initierat av hyresgäster	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	90 000
Summa initierat av hyresgäst	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	90 000

	<2015	2016	2017	2018	2019	>2019	Totalt
<u>Investering i egna fastigheter, initierat av ägaren</u>							
Samlingsanslag för fastighet, initierat av ägaren	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	60 000
Summa initierat av ägare	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	60 000
<u>Gata och park</u>							
Tyresövägen (från Bäverbäcken och österut)	27 255	43 600	10 365	10 800	65 815		157 835
Utbyggnad av cykelvägar	6 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	26 000
Brygga Klövberget	1 000						1 000
Samlingsanslag för gata och park	9 000	9 000	9 000	9 000	9 000	9 000	54 000
Summa gata och park	43 255	56 600	23 365	23 800	78 815	13 000	238 835
<u>Fritidsanläggningar</u>							
Samlingsanslag för fritidsanläggningar	1 500	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	6 500
Ishall vid Tyresö C	41 000	29 000	40 000				110 000
Kylaggregat Fonatanahallen		6 500					6 500
Upprustning friidrottsanläggning, Trollbäckens IP		5 000					5 000
Konstgräsplan mellan Strandskolan och Tyresö skola			8 000				8 000
Alby friluftsområde, fastighetsunderhåll	3 500	3 500					7 000
Alby friluftsområde, utveckling ny vision	4 000	4 000	3 500	3 500			15 000
Alby friluftsområde, port till Nationalparken		500					500
Upprustning kulturfastigheter	1 550						1 550
Summa fritidsanläggningar	51 550	49 500	52 500	4 500	1 000	1 000	160 050

	<2015	2016	2017	2018	2019	>2019	Totalt
<u>Miljö- och klimat investeringar</u>							
Åtgärder klimatstrategi	1 000	0	0	0	0	0	1 000
Summa miljö- och klimatinvesteringar	1 000	0	0	0	0	0	1 000
<u>Inventarier, IT etc</u>							
Inventarier, IT och småinvesteringar	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	30 000
Summa inventarier, IT etc	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	30 000
<u>Samhällsbyggnadsutredningar</u>							
Samlingsanslag för samhällsbyggnadsutredningar		5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	25 000
Samlingsanslag, Sociala boenden		66 000	10 000	50 000			126 000
Summa samhällsbyggnadsutredningar		71 000	15 000	55 000	5 000	5 000	151 000
<u>Övrigt</u>							
Nytt kartsystem	2 500						2 500
Markreserv	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	30 000
Ärendehanteringssystem	1 000						1 000
Summa övrigt	8 500	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	33 500

	<2015	2016	2017	2018	2019	>2019	Totalt
<u>Verksamhetslokaler</u>							
Tillagningskök	74 897						74 897
Ängsgården, projektering	500						500
Nytt gruppboende Lindetomten	16 000						16 000
Inventarier nytt gruppboende Lindetomten	200						200
Nytt gruppboende 6 platser (Tärningen)	10 000						10 000
Inventarier nytt gruppboende (Tärningen)	200						200
Korttidsboende Villa Höglid	7 000						7 000
Stödboenden Sågentomten	2 000	15 000	25 000				42 000
Inventarier Sågen		200					200
Upprustning Fårdala ridhus	7 000	35 000					42 000
Projektering av gymnasium	2 000						2 000
Fornuddsparken, expl ny för- och grundskola	500						500
Planavtal ny skola Trollbäcken	600						600
Förskola Fornudden		2 000	58 000				60 000
Ny skola Fornudden		50 000	200 000				250 000
Gruppboenden funktionsnedsättning						16 000	16 000
Utbyggnad Radiovägen	5 000	12 000					17 000
Summa verksamhetslokaler	125 897	114 200	283 000	0	0	16 000	539 097
							0
Summa skattefinansierade investeringar	383 718	419 300	409 849	142 300	63 815	70 000	1 488 982

	<2015	2016	2017	2018	2019	>2019	Totalt
SJÄLVFINANSIERADE INVESTERINGAR							
<u>Ombyggnad centrum till den nya visionen</u>							
Ny infart och förlängning av Dalgränd	26 680						26 680
Rivning ishall Tyresö C		10 000					10 000
Rivning Forellskolan	20 000						20 000
Rivning förskolan Båten				2 000			2 000
Parkeringshus vid Tyresövallen			30 000				30 000
Blå gatan	1 000	5 000	5 000				11 000
Norra torget			1 000	1 000	5 000		7 000
Blå parken	1 000	1 000	3 000				5 000
Forelltorget		8 000					8 000
Järnet 7, utredning	500						500
Ombyggnad motorväg Bollmora allé till Bollmoravägen	14 983						14 983
Bollmorav,Dalgränd till Hasselbacken	5 000	7 000					12 000
Lekplats Bollmoradalen	3 365						3 365
Busstorg	1 000	5 000	6 000				12 000
Damm, gångvägar vid Stadsparken, skatepark	23 000						23 000
Ombyggnad Dalgränd	1 000	9 000	15 000				25 000
Rondell, infart, VA, lokalväg kvarteret Järnet	25 000						25 000
Exploateringsbidrag kvarteret Järnet	-25 200						-25 200
Exploateringsbidrag Gränsvägen	-400						-400
Exploateringsbidrag UR-tomten	-4 000						-4 000
Exploateringsbidrag Trygghetsboende Björkbacken	-9 000						-9 000
Exploateringsbidrag Forellen kvarter 8		-38 696					-38 696
Exploateringsbidrag Forellen kvarter 11			-3 484				-3 484
Exploateringsbidrag Forellen kvarter 13			-6 850				-6 850
Exploateringsbidrag Forellen kvarter 14			-4 360				-4 360

	<2015	2016	2017	2018	2019	>2019	Totalt
Exploateringsbidrag Forellen kvarter 15			-3 090				-3 090
Exploateringsbidrag Forellen kvarter 16			-4 835				-4 835
Exploateringsbidrag Hasselbacken	-9 000						-9 000
Exploateringsbidrag Järnet 7		-12 000					-12 000
Exploateringsbidrag Ö Centrum Tvillinghusen				-2 500			-2 500
Ombyggnad simvägen-Bollmoravägen	5 000	6 000					11 000
Simvägens förlängning till Forellen 4+ny tvärväg	19 000	15 000					34 000
Mindre justeringar Tyresö centrum, vägnät	6 000	3 000					9 000
Nybyggnation lokalgator N Tyresö C	2 000	5 000	3 000				10 000
Parkeringsplatser vid ny simhall	7 660						7 660
Exploateringsbidrag Forellen kvarter 1 (centrumparkering)			-5 000				-5 000
Summa ombyggnad Tyresö centrum	114 588	23 304	35 381	500	5 000		178 773
Övriga självfinansierade investeringar							
Exploatering av Strandängarna enligt KS 2011-10-25	-39 500						-39 500
Exploatering av Strandängarna enligt KS 2011-10-25	39 500						39 500
Exploatering Tegvägen	1 194						1 194
Exploateringsbidrag Tegvägen	-2 000						-2 000
Exploatering UR-tomten	9 500						9 500
Exploateringsbidrag UR-tomten	-9 440						-9 440
Bostäder vid Södergården	500						500
Bostäder bollplanen, Pluto, Njupkärrsvägen	470						470
Gång- och cykelbana Pluto, Njupkärrsvägen	5 000						5 000
Exploateringsbidrag, Pluto, Njupkärrsvägen	-6 295						-6 295
Trädgårdsstaden	2 188			57 812			60 000
Maria Sofias väg	500						500
Maria Sofias väg, exploateringsbidrag	-500						-500

	<2015	2016	2017	2018	2019	>2019	Totalt
Kryddvägen	500	5 500	10 000	10 000			26 000
Kryddvägen, exploateringsbidrag		-500					-500
Exploatering Grindstolpen	500	1 500					2 000
Exploateringsbidrag Grindstolpen	-4 450						-4 450
Exploatering vid kvarteret Porträttet	600						600
Exploateringsbidrag kv Porträttet	-100						-100
Lekland Petterboda, anslutande gångbana	1 000						1 000
Prästgårdsv/Apelv		500					500
Vendelsöv 42/Kringlan			500				500
Gymnasietomten Wättinge		500					500
Åkervägen, Trollbäcken		500					500
Åkervägen, Trollb, exploateringsbidrag				-500			-500
Hasselbacken utmed Granängsv	250						250
Njupkärrsvägen/Farmarstigen	250						250
Myggdalsvägen/Bondevägen	250						250
Myggdalsvägen/Vattentornsområdet	250						250
Myggdalsvägen/Krusbodavägen	250						250
Granitvägen		500					500
Granitvägen, exploateringsbidrag			-500				-500
Granängstorget	500						500
Granängstorget, exploateringsbidrag		-500					-500
Nyfors markanvisningstävling			1 000				1 000
Summa övriga självfinansierade investeringar	917	8 000	11 000	67 312	0	0	87 229
Summa självfinansierade investeringar	115 505	31 304	46 381	67 812	5 000	0	266 002

	<2015	2016	2017	2018	2019	>2019	Totalt
AFFÄRSVERKSAMHET							
<u>Vatten och avlopp</u>							
Sjövattenledning Breviks skola-Noret				8 000			8 000
Samlingsanslag för VA	20 600	21 900	13 000	13 000	13 000	13 000	94 500
Summa vatten och avlopp	20 600	21 900	13 000	21 000	13 000	13 000	102 500
<u>Renhållning</u>							
Masshanteringsplats Mediavägen	12 500						12 500
Sopsug Norra Centrum	22 000						22 000
Samlingsanslag för renhållning	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	18 000
Summa renhållning	37 500	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	52 500
Summa affärsverksamhet	58 100	24 900	16 000	24 000	16 000	16 000	155 000
Summa investeringar	557 323	475 504	472 230	234 112	84 815	86 000	1 909 984
Exploateringsintäkter Tyresö centrum	91 578	35 703	65 351	19 158	41 072	20 532	273 394
Exploateringsintäkter självfinansiering	15 000	5 000	14 000			100 000	134 000
Summa investeringar, inkl. förändring markreserv	450 745	434 801	392 879	214 954	43 743	-34 532	1 502 590

Bilaga 7: Driftbudget 2016–2019 per verksamhetsområde

Tabell 1: Verksamhetsvolym, åren 2016–2019

Verksamhet	Ålders-kategori	Antalt barn, elever och brukare			
		2016	2017	2018	2019
Förskola	1-5 år	2 804	2 885	3 013	3 115
Förskoleklass	6 år	678	658	640	674
Grundskola	7-15 år	6 042	6 160	6 251	6 313
Fritidshem	6 år	678	658	640	674
	7-12 år	2 334	2 370	2 374	2 372
Äldreomsorg	65-69 år	2 089	1 984	1 912	1 855
	70-74 år	2 326	2 381	2 339	2 235
	75-79 år	1 550	1 625	1 767	1 929
	80-84 år	1 002	1 063	1 107	1 160
	85-89 år	542	572	612	644
	>90 år	266	284	299	322
Individ och familjeomsorg	0-64 år	39 168	39 852	40 996	41 479
Gymnasium	16-18 år	1 830	1 873	1 948	1 990
Vuxenutbildning och arbetscentrum	19-64 år	26 996	27 423	28 214	28 522
Bibliotek, kultur och fritid	0-W	47 011	47 824	49 096	49 667
Fritidsgårdar	13-15 år	1 915	2 002	2 082	2 133

* Följande volymer har använts vid beräkning av anslag till de demografibaserade verksamheterna.

Tabell 2: Demografins ekonomiska effekter, 2015–2019. Belopp i miljoner kronor

Förändring av anslag till följd av demografi, 2015 års prisnivå.	Förändring			
	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019
Förskola	10,6	8,3	13,1	10,4
Grundskola	16,2	9,1	6,1	8,8
Äldreomsorg	15,2	15,2	16,1	17,1
Individ och familjeomsorg	4,5	2,8	4,6	2,0
Gymnasium	-0,8	4,8	8,4	4,8
Vuxenutbildning	0,7	0,4	0,8	0,3
Arbetscentrum	0,3	0,2	0,3	0,1
Bibliotek, kultur och fritid, inkl fritidsgårdar	3,0	2,4	3,5	1,7
Kostnadsförändring utifrån demografi	49,6	43,2	52,8	45,1

*Verksambeternas anslagsförändring till följd av förändrad befolkningsstruktur.

Tabell 3: Driftbudget per verksamhetsområde, miljoner kronor.

Förskola	Mkr
Ram 2015	276,9
År 2016	
Volymberäknad ram	287,5
varav årlig demografisk förändring	10,6
Politiska prioriteringar	
Tekniska justeringar	
Ny ram 2016	287,5
År 2017	
Volymberäknad ram	295,8
varav årlig demografisk förändring	8,3
Politiska prioriteringar	
Tekniska justeringar	
Ny ram 2017	295,8
År 2018	
Volymberäknad ram	308,9
varav årlig demografisk förändring	13,1
Politiska prioriteringar	
Tekniska justeringar	
Ny ram 2018	308,9
År 2019	
Volymberäknad ram	319,3
varav årlig demografisk förändring	10,4
Politiska prioriteringar	
Tekniska justeringar	
Ny ram 2019	319,3

Grundskola		Mkr
Ram 2015		643,3
År 2016		
Volymberäknad ram		659,5
	varav årlig demografisk förändring	16,2
Politiska prioriteringar		
	Barn i behov av särskilt stöd	1,5
Tekniska justeringar		
Ny ram 2016		661,0
År 2017		
Volymberäknad ram		670,2
	varav årlig demografisk förändring	9,1
Politiska prioriteringar		
Tekniska justeringar		
Ny ram 2017		670,2
År 2018		
Volymberäknad ram		676,2
	varav årlig demografisk förändring	6,1
Politiska prioriteringar		
Tekniska justeringar		
Ny ram 2018		676,2
År 2019		
Volymberäknad ram		685,0
	varav årlig demografisk förändring	8,8
Politiska prioriteringar		
Tekniska justeringar		
Ny ram 2019		685,0

Individ och familjeomsorg		Mkr
Ram 2015		154,2
År 2016		
Volymberäknad ram		158,6
varav årlig demografisk förändring		4,5
Politiska prioriteringar	Förstärkning 2016	3,6
Tekniska justeringar		
Ny ram 2016		162,2
År 2017		
Volymberäknad ram		161,4
varav årlig demografisk förändring		2,8
Politiska prioriteringar		
Tekniska justeringar		
Ny ram 2017		161,4
År 2018		
Volymberäknad ram		166,0
varav årlig demografisk förändring		4,6
Politiska prioriteringar		
Tekniska justeringar		
Ny ram 2018		166,0
År 2019		
Volymberäknad ram		168,0
varav årlig demografisk förändring		2,0
Politiska prioriteringar		
Tekniska justeringar		
Ny ram 2019		168,0

Omsorg om personer med funktionsnedsättning		Mkr
Ram 2015		222,4
År 2016		
Anslagsram		226,8
	varav 2% uppräknig	4,4
Politiska prioriteringar		
	Skatteväxling	3,6
	Förstärkning 2016	2,5
Tekniska justeringar		
Ny ram 2016		232,9
År 2017		
Anslagsram		235,0
	varav 2% uppräknig	4,6
Politiska prioriteringar		
Tekniska justeringar		
Ny ram 2017		235,0
År 2018		
Volymberäknad ram		239,7
	varav 2% uppräknig	4,7
Politiska prioriteringar		
Tekniska justeringar		
Ny ram 2018		239,7
År 2019		
Volymberäknad ram		244,5
	varav 2% uppräknig	4,8
Politiska prioriteringar		
Tekniska justeringar		
Ny ram 2019		244,5

Äldreomsorg	Mkr
Ram 2015	293,4
År 2016	
Volymberäknad ram	308,5
varav årlig demografisk förändring	15,2
Politiska prioriteringar	
Tekniska justeringar	
Ny ram 2016	308,5
År 2017	
Volymberäknad ram	323,8
varav årlig demografisk förändring	15,2
Politiska prioriteringar	
Tekniska justeringar	
Ny ram 2017	323,8
År 2018	
Volymberäknad ram	339,8
varav årlig demografisk förändring	16,1
Politiska prioriteringar	
Silviacertifiering	-1,9
Tekniska justeringar	
Ny ram 2018	337,9
År 2019	
Volymberäknad ram	356,9
varav årlig demografisk förändring	17,1
Politiska prioriteringar	
Tekniska justeringar	
Ny ram 2019	355,0

Gymnasieskola	Mkr
Ram 2015	206,3
År 2016	
Volymberäknad ram	205,6
varav årlig demografisk förändring	-0,8
Politiska prioriteringar	
Länsprislista	2,5
Tekniska justeringar	
Ny ram 2016	208,1
År 2017	
Volymberäknad ram	212,9
varav årlig demografisk förändring	4,8
Politiska prioriteringar	
Tekniska justeringar	
Ny ram 2017	212,9
År 2018	
Volymberäknad ram	221,3
varav årlig demografisk förändring	8,4
Politiska prioriteringar	
Tekniska justeringar	
Ny ram 2018	221,3
År 2019	
Volymberäknad ram	226,1
varav årlig demografisk förändring	4,8
Politiska prioriteringar	
Tekniska justeringar	
Ny ram 2019	226,1

Vuxenutbildning	Mkr
Ram 2015	26,0
År 2016	
Volymberäknad ram	26,7
varav årlig demografisk förändring	0,7
Politiska prioriteringar	
Tekniska justeringar	
Ny ram 2016	26,7
År 2017	
Volymberäknad ram	27,2
varav årlig demografisk förändring	0,4
Politiska prioriteringar	
Tekniska justeringar	
Ny ram 2017	27,2
År 2018	
Volymberäknad ram	28,0
varav årlig demografisk förändring	0,8
Politiska prioriteringar	
Tekniska justeringar	
Ny ram 2018	28,0
År 2019	
Volymberäknad ram	28,3
varav årlig demografisk förändring	0,3
Politiska prioriteringar	
Tekniska justeringar	
Ny ram 2019	28,3

Arbetscentrum	Mkr
Ram 2015	10,0
År 2016	
Volymberäknad ram	10,5
varav årlig demografisk förändring	0,3
Politiska prioriteringar	
offentligt skyddade anställningar	0,3
Tekniska justeringar	
Ny ram 2016	10,5
År 2017	
Volymberäknad ram	10,5
varav årlig demografisk förändring	0,2
Politiska prioriteringar	
Tekniska justeringar	
Ny ram 2017	10,5
År 2018	
Volymberäknad ram	11,0
varav årlig demografisk förändring	0,3
Politiska prioriteringar	
Tekniska justeringar	
Ny ram 2018	11,0
År 2019	
Volymberäknad ram	11,1
varav årlig demografisk förändring	0,1
Politiska prioriteringar	
Tekniska justeringar	
Ny ram 2019	11,1

Bibliotek kultur och fritid inkl. fritidsgårdar	Mkr
Ram 2015	120,4
År 2016	
Volymberäknad ram	121,9
varav årlig demografisk förändring	3,0
Politiska prioriteringar	
Profilfritids	-0,7
Tekniska justeringar	
Ny ram 2016	121,2
År 2017	
Volymberäknad ram	124,3
varav årlig demografisk förändring	2,4
Politiska prioriteringar	
Tekniska justeringar	
Ny ram 2017	124,3
År 2018	
Volymberäknad ram	127,8
varav årlig demografisk förändring	3,5
Politiska prioriteringar	
Tekniska justeringar	
Ny ram 2018	127,8
År 2019	
Volymberäknad ram	129,4
varav årlig demografisk förändring	1,6
Politiska prioriteringar	
Tekniska justeringar	
Ny ram 2019	129,4

Plan och exploatering	Mkr
Ram 2015	18,0
År 2016	
Anslagsram 2015	18,0
Politiska prioriteringar	
Tekniska justeringar	
Ny ram 2016	18,0
År 2017	
Anslagsram 2016	18,0
Politiska prioriteringar	
Tekniska justeringar	
Ny ram 2017	18,0
År 2018	
Anslagsram 2017	18,0
Politiska prioriteringar	
Tekniska justeringar	
Ny ram 2018	18,0
År 2019	
Anslagsram 2018	18,0
Politiska prioriteringar	
Tekniska justeringar	
Ny ram 2019	18,0

Väghållning och park		Mkr
Ram 2015		66,7
År 2016		
Anslagsram 2015		66,7
Politiska prioriteringar	Ökade kapitalkostnader	4,0
Tekniska justeringar		
Ny ram 2016		70,7
År 2017		
Anslagsram 2016		70,7
Politiska prioriteringar		
Tekniska justeringar		
Ny ram 2017		70,7
År 2018		
Anslagsram 2017		70,7
Politiska prioriteringar		
Tekniska justeringar		
Ny ram 2018		70,7
År 2019		
Anslagsram 2018		70,7
Politiska prioriteringar		
Tekniska justeringar		
Ny ram 2019		70,7

Miljö, trafik och övrigt	Mkr
Ram 2015	4,0
År 2016	
Anslagsram 2015	4,0
Politiska prioriteringar	
Åtgärder klimatstrategi	1,0
Ökade driftskostnader naturreservat	0,5
Tekniska justeringar	
Ny ram 2016	5,5
År 2017	
Anslagsram 2016	5,5
Politiska prioriteringar	
Tekniska justeringar	
Ny ram 2017	5,5
År 2018	
Anslagsram 2017	5,5
Politiska prioriteringar	
Tekniska justeringar	
Ny ram 2018	5,5
År 2019	
Anslagsram 2018	5,5
Politiska prioriteringar	
Tekniska justeringar	
Ny ram 2019	5,5

Bygglövsverksamhet		Mkr
Ram 2015		4,1
År 2016		
Anslagsram 2015		4,1
Politiska prioriteringar	Utökning av verksamhet	1,3
Tekniska justeringar		
Ny ram 2016		5,4
År 2017		
Anslagsram 2016		5,4
Politiska prioriteringar		
Tekniska justeringar		
Ny ram 2017		5,4
År 2018		
Anslagsram 2017		5,4
Politiska prioriteringar		
Tekniska justeringar		
Ny ram 2018		5,4
År 2019		
Anslagsram 2018		5,4
Politiska prioriteringar		
Tekniska justeringar		
Ny ram 2019		5,4

Näringsliv	Mkr
Ram 2015	1,2
År 2016	
Anslagsram 2015	1,2
Politiska prioriteringar	
Tekniska justeringar	
Ny ram 2016	1,2
År 2017	
Anslagsram 2016	1,2
Politiska prioriteringar	
Tekniska justeringar	
Ny ram 2017	1,2
År 2018	
Anslagsram 2017	1,2
Politiska prioriteringar	
Tekniska justeringar	
Ny ram 2018	1,2
År 2019	
Anslagsram 2018	1,2
Politiska prioriteringar	
Tekniska justeringar	
Ny ram 2019	1,2

Gemensam verksamhet	Mkr
Ram 2015	76,7
År 2016	
Anslagsram 2015	76,7
Politiska prioriteringar	
Projektering kultur- och kunskapscentrum 2016	4,0
Tekniska justeringar	
Överfört från kommunförbund mm	1,4
Ny ram 2016	82,1
År 2017	
Anslagsram 2016	78,1
Politiska prioriteringar	
Tekniska justeringar	
Ny ram 2017	78,1
År 2018	
Anslagsram 2017	78,1
Politiska prioriteringar	
Tekniska justeringar	
Ny ram 2018	78,1
År 2019	
Anslagsram 2018	78,1
Politiska prioriteringar	
Tekniska justeringar	
Ny ram 2019	78,1

Kommunalförbund m.m.		Mkr
Ram 2015		42,2
År 2016		
Anslagsram 2015		42,2
Politiska prioriteringar	Ökade kostnader	0,5
Tekniska justeringar	Överfört till gemensam verksamhet	-1,4
Ny ram 2016		41,3
År 2017		
Anslagsram 2016		41,3
Politiska prioriteringar	Ökade kostnader	0,5
Tekniska justeringar		
Ny ram 2017		41,8
År 2018		
Anslagsram 2017		41,8
Politiska prioriteringar	Ökade kostnader	0,5
Tekniska justeringar		
Ny ram 2018		42,3
År 2019		
Anslagsram 2018		42,3
Politiska prioriteringar	Ökade kostnader	0,5
Tekniska justeringar		
Ny ram 2019		42,8

Politisk verksamhet		Mkr
Ram 2015		21,1
År 2016		
Anslagsram 2015		21,1
Politiska prioriteringar	Ökade kostnader	0,8
Tekniska justeringar		
Ny ram 2016		21,9
År 2017		
Anslagsram 2016		21,9
Politiska prioriteringar	Ökade kostnader	0,8
Tekniska justeringar		
Ny ram 2017		22,6
År 2018		
Anslagsram 2017		22,6
Politiska prioriteringar	Ökade kostnader	0,8
	Allmänna val	0,4
Tekniska justeringar		
Ny ram 2018		23,8
År 2019		
Anslagsram 2018		23,8
Politiska prioriteringar	Ökade kostnader	0,8
	Allmänna val	0,4
Tekniska justeringar		
Ny ram 2019		24,5